

Protokół

22. posiedzenia, II. sesyi, VIII. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 2. listopada 1904 r.

Początek o godzinie 10. minut 25 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. Stanisław hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Kazimierz Lubomirski, Stanisław Mycielski, ks. Wiktor Mazikiewicz.

Obecnych posłów 116.

Ze strony Rządu: c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół dwudziestego pierwszego posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów.

Sekretarz p. Lubomirski odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 2. listopada 1904 roku, które przydzielono następującym Komisjom, a mianowicie:

Wydziałowi krajowemu Ls.: 1.871, 1.872, 1.875, 1.877—1.879, 1.880—1.883, 1.900.

Komisji szkolnej Ls.: 1.874, 1.876.

Komisji gminnej Ls.: 1.894, 1.898.

Komisji petycyjnej Ls.: 1.887.

Komisji administracyjnej Ls.: 1.890, 1.891, 1.896, 1.899.

Komisji prawniczej Ls.: 1.873.

Komisji drogowej Ls.: 1.885, 1.893, 1.895, 1.909.

Komisji podatkowej Ls.: 1.892, 1.897.

Komisji kolejowej Ls.: 1.908.

Komisji przemysłowej Ls.: 1.870, 1.886.

Komisji dla reform agrarnych Ls.: 1.884.

Po odczytaniu petycji Ls.: 1.870 Polskich robotników fabrycznych w Białej o założenie sądu przemysłowego w Białej, przemawia p. Stojałowski popierając tę petycję i wnosi, aby Komisya przemysłowa przedłożyła w tym przedmiocie sprawozdanie w ciągu bieżącej sesyi sejmowej.

Izba bez rozprawy uchwała ten formalny wniosek p. Stojałowskiego.

Sekretarz p. Lubomirski odczytuje spis dalszych petycyj, które przydzielono odnośnym Komisjom jak wyżej.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania złożonego wniosku i interpelacyj.

Sekretarz p. Lubomirski czyta:

W n i o s e k

posła ks. Stojałowskiego i towarzyszy w sprawie utworzenia Sądu przemysłowego w Białej.

Zważywszy, że w Białej jest fabryk różnego przemysłu około 30, a ponadto

znajdują się jeszcze fabryki w okolicy aż do Buczkowic i Żywca;

zważywszy, że w tych fabrykach pracują niemal wyłącznie polscy robotnicy i robotnice, a majstrami, a zwłaszcza właścicielami są hakatyści i żydzi, wskutek czego częste są wypadki znieważania i wyzysku polskiego ludu — a stąd potrzeba szybkiego wymiaru sprawiedliwości,

zważywszy, że w myśl §. 2. ustawy z dnia 23. kwietnia 1898 Dz. p. p. 56—61 ustanowienie Sądu przemysłowego zależy od wniosku i uchwały Sejmu,

zważywszy, że taki Sąd przemysłowy dla robotników pracujących w fabrykach Bielska i okolicy po śląskiej stronie już istnieje, a brak Sądu przemysłowego w Białej przypisywany bywa przez hakatystów nieżyczliwości i obojętności Sejmu i Rządu krajowego, —

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby dla Białej i okolicznych fabryk powiatu bialskiego i części powiatu żywieckiego ustanowił nowy Sąd przemysłowy w Białej.

We Lwowie, dnia 2. listopada 1904.

Wnioskodawca:

Ks. Stojałowski w. r.

Szwed, Szponder, Szajer, Potoczek, Bojko, Żardecki, Bohaczewski, Krempa, Stapiński, Korol, Barabasz, Huryk, Staruch, Effinowicz, Ostapczuk, F. Włodek, Glidziuk, Mogilnicki.

I n t e r p e l a c y a

do Wysokiego Wydziału krajowego.

Gmina Ślemień i kilka gmin powiatu żywieckiego starają się o aktywowanie okręgu sanitarnego w Ślemieniu, jednak okręg ten dotąd nie został ustanowiony i niema tu lekarza okręgowego.

Ponieważ odległość ze Ślemienia do Żywca lub Suchej wynosi przeszło 3 mile i lekarza z tych miejscowości — zwłaszcza w nagłych razach — trudno tu sprowadzić, dlatego podpisani zapytują:

Kiedy Wysoki Wydział krajowy okręg sanitarny z posadą lekarza okręgowego w Ślemieniu ustanowi?

Lwów dnia 31. października 1904.

Szwed w. r.

interpelujący.

Ostapczuk, Bohaczewski, Kramarczyk, Potoczek, Szponder, Stojałowski, Żardecki, Korol, Huryk, Oleśnicki, F. Włodek, Bojko, Krempa, Barabasz.

Sekretarz p. Mazikiewicz czyta:

I n t e r p e l a c y a

do c. k. Rządu posła Bohaczewskiego i towarzyszy, w sprawie samowolnego uszczuplenia przynależnej remuneracji katechecie gr. kat. obrządku przy 4-klasowej szkole w Niżniowie, powiatu Tłumackiego.

Wikary gr. kat. obrządku w Niżniowie, powiatu Tłumackiego, spełnia zarazem obowiązki katechety przy 4-klasowej szkole miejscowej. Przez 3 lata dostawał on za naukę religii remunerację po 100 koron półrocznie. Nie wiedzieć z jakiego powodu wyznaczono mu za ostatnie półroczcie roku szkolnego 1903/4, na podstawie rozporządzenia Rady szkolnej krajowej z dnia 16. sierpnia 1904 L. 28.376 tylko 50 koron, pomimo tego, że to sprzeciwia się ustawie szkolnej z roku 1899, która traktując o remuneracji za naukę religii w szkołach ludowych, przyznaje katechetom niestałym, którzy zarazem spełniają funkcje duszpasterskie, remunerację w sumie 100 koron półrocznie. Ustawa powyższa mówi, że katechetom niestałym, począwszy od 4-tej klasy szkół ludowych, należy się za każdą godzinę tygodniowo 25 zł. = 50 koron, a egzortę liczy się za dwie godziny. Ponieważ katecheta obrządku grecko-katolickiego w Niżniowie udzielał religii przez dwie godziny tygodniowo, a oprócz tego miał jedną egzortę, należy się mu 4×25 zł. = 100 zł. rocznie, którą to remunerację faktycznie przez trzy lata w półrocznych ratach pobierał. Teraz należytość tę o

połowę mu uszczuplono, niewiedzieć z jakiej przyczyny. Ponieważ pisemne przedstawienie interesowanego w tej sprawie katechety do Rady szkolnej krajowej, wniesione w dniu 28. września b. r. nie osiągnęło żadnego skutku, ani nie doczekało się żadnej odpowiedzi, przeto podpisani zapytują:

Czy wiadomo c. k. Rządowi to samowolne uszczuplenie remuneracji katechety obrządku grecko-katolickiego we wsi Niżniowie, jak zdoła on to usprawiedliwić i czy gotów tę sprawę jak najspieszniej załatwić, należąca się remunerację temu katechecie jak najspieszniej wyasygnować i tak prawu i sprawiedliwości zadość uczynić?

Bohaczewski
interpelant.

Szajer, Huryk, Effinowicz, Ostapczuk, Barabasz, Stojałowski, Stapiński, F. Włodek, Mogilnicki, Korol, Bojko, Ochrymowicz, Szponder, Staruch, Potoczek.

Interpelacya

do c. k. Rządu posła Bohaczewskiego i towarzyszy, w sprawie stosunków szkolnych we wsi Koropcu, powiatu Buczackiego.

Stosunki szkolne we wsi Koropcu, powiatu Buczackiego, są bardzo anormalne, smutne i oplakane.

Przedewszystkiem już trzy lata minęło, jak Rada gminna w Koropcu uchwaliła język wykładowy ruski tak w samym Koropcu, jak i w dwóch przysiółkach: w Przewoźcu i w Łęgach, a legalizowany u c. k. notaryusza odpis tej uchwały, wraz z odpowiednią prośbą, przesłała do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Uchwała ta tem więcej jest usprawiedliwioną, bo w gminie tej znachodzi się 4.100 Rusinów, 800 Polaków, a 460 żydów, a w szkole znachodzi się 340 dzieci ruskich, 93 polskich, a 39 żydowskich. Uchwała dotychczas przez Radę szkolną krajową nie została dla czegoś zatwierdzoną, a w skutek tego we wszystkich

tych trzech szkołach wykładają nauczyciele po polsku.

Dalej dzieci obrządku ruskiego zmusza kierownik szkoły zamiast do cerkwi chodzić do kościoła. Gdy katecheta obrządku ruskiego zwrócił się z tej przyczyny do kierownika z odpowiednim przedstawieniem, ten odpowiedział mu po grubiańsku i powiedział, że to dzieje się „na mocy zwyczaju“, a gdy katecheta ruski samym dzieciom powiedział, że ich obowiązkiem jest do cerkwi swego ojczystego obrządku na nabożeństwa uczęszczać, to nauczycielka Marya Stefanosówna przerwała mu, mówiąc do dzieci: „wy księdza nie słuchajcie, lecz idźcie wszyscy do kościoła“.

Inspektor z Buczacza Zaborniak, chcąc dopieć gminie, dał jej na nauczycielkę żydówkę, Annę Tischler, która dzieci uczy wszystkiego innego, a tylko nie tego, co jest w książce, a święta żydowskie, a szczególnie „kuczki“, urządza w szkole.

W końcu nauczyciel Józef Krzyżanowski z Łęgów, ażeby dzieci odwieść od cerkwi a zwabić do kościoła, daje im cukierki, a gdy to nie pomaga, bije ich kulakami. Tak stało się przed Bożem Ciałem tego roku, kiedy przez tego nauczyciela za niechodzenie do kościoła, zostały pobite następujące dzieci ruskie: Jaryna Soroczyn, córka Jurka, Eufrozyna Maksymów Baran, córka Mikołoy, Zofia Bomaszczuk, córka Hryhorego i wiele innych.

Dlatego podpisani zapytują c. k. Rząd:

I. Czy znane są c. k. Rządowi wszystkie te fakta i jak zdoła on je usprawiedliwić?

II. Czy gotów c. k. Rząd tę sprawę surowo zbadać, tym oplakany stosunkom koniec położyć, stan prawny przywrócić i słusznie rozżaloną ludność tej gminy uspokoić?

Bohaczewski
interpelant.

Huryk, Effinowicz, Ostapczuk, Barabasz, Mogilnicki, Korol, Glidziuk, Staruch, Ochrymowicz, Mazikiewicz, Oleśnicki, Szajer, Potoczek, F. Włodek.

Marszałek oznajmia, że pierwsze czytanie odczytanego wniosku umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń, interpelacye zaś odstąpi panu Komisarzowi rządowemu.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji górnej Trześniówki z dopływami.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanej posiadłości tabularnej Stupnica, nowej gminy administracyjnej pod nazwą: „Stupnica polska“.

Przemawia p. Mieczysław Urbański i wnosi, by na podstawie §. 50. regulaminu Izba przystąpiła od razu do drugiego czytania tego przedłożenia Wydziału krajowego, jako też następujących, stojących na porządku dziennym, a mianowicie:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Rawie ruskiej na zaciągnięcie pożyczki 175.000 koron.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowej na przyjęcie gwarancyi czystego rocznego dochodu w wysokości 4·55% od akcyi zakładowych lokalnej kolei żelaznej Tarnów-Szczucin, wartości 317.800 K.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o udzieleniu gminie

miasta Brzeżany koncesyi do pobierania opłat kopytkowych.

Izba uchwała bez rozprawy formalny wniosek p. Mieczysława Urbańskiego.

Marszałek oznajmia, że wobec powyższej uchwały przystępuje Izba do drugiego czytania sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanej posiadłości tabularnej Stupnica nowej gminy administracyjnej, pod nazwą „Stupnica polska“.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

U s t a w a

z dnia . . . . dla Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o utworzeniu z posiadłości powstałych z rozparcelowanych dóbr tabularnych Stupnica, powiat Sambor nowej gminy administracyjnej pod nazwą Stupnica polska.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Posiadłości powstałe wskutek rozparcelowania majątności tabularnej Stupnica powiat Sambor a stanowiące zwarty w swych granicach zaokrąglony obszar, tworzyć mają nową samoistną gminę administracyjną pod nazwą Stupnica polska.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc. Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Rawie ruskiej na zaciągnięcie pożyczki 175.000 koron.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Rawie ruskiej na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 175.000 koron.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacji powiatowej w Rawie ruskiej zezwala się w myśl §. 24. ustawy o Reprezentacji powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 175.000 K na pokrycie zaległości biernych w kwocie 63.982 K i kosztów inwestycji powiatowych w kwocie 111.018 K.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda. Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Dąbrowie na przyjęcie gwarancji czystego rocznego dochodu w wysokości 4.55 % od akcji zakładowych lokalnej kolei żelaznej Tarnów-Szczucin wartości 317.800 K.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania odczytuje następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatu Dąbrowa do pokrywania niedoborów lokalnej kolei żelaznej Tarnów-Szczucin.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacji powiatu w Dąbrowie zezwala się na przyjęcie imieniem powiatu Dąbrowskiego wobec funduszu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem gwarancji czystego rocznego dochodu od akcji lokalnej kolei żelaznej Tarnów-Szczucin w imiennej wartości 317.800 K. przez przeciąg 75 lat od chwili udzielenia koncesyi w wysokości 4.55 % od sta rocznie.

Art. II.

Szczegółowe warunki, pod którymi obowiązek wymieniony w artykule I. niniejszej ustawy ma być dopełnionym, określi osobna umowa między Reprezentacją powiatową a Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzeciem czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Turce na pobór w r. 1905 wyższych dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Sprawozdawca p. Wereszezyński odczytuje sprawozdanie Wydziału krajowego, zakończone następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Reprezentacji powiatowej w Turce zezwala się pobierać w r. 1905 na cele powiatu dodatki powiatowe w wysokości 51 % od państwowych podatków bezpośrednich z wyłączeniem podatku osobistodochodowego a to obok 10 % ustawowego dodatku na rzecz powiatowego funduszu dróg gminnych.

Izba uchwała powyższy wniosek bez rozprawy.

Na wniosek sprawozdawcy uchwała Izba przystąpić do drugiego czytania powyższego wniosku bez czytania, a w oddzielnem głosowaniu przyjmuje ten wniosek w drugim czytaniu.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania tej uchwały bez czytania, przyjmuje Izba powyższą uchwałę w trzeciem czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o udzieleniu gminie miasta Brzeżany koncesyi do pobierania opłat kopytkowych.

Sprawozdawca p. Dąbski uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

USTAWA

z dnia ..... o udzieleniu gminie miasta Brzeżany koncesyi na pobór opłat kopytkowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem postanawiam jak następuje:

Art. I.

Dla ulżenia ciężaru utrzymywania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich udziela się gminie miasta Brzeżany na przeciąg trzech lat od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy prawo do pobierania myta kopytkowego pod warunkami poniżej określonymi:

Art. II.

Gmina miasta Brzeżany pobierać ma myto kopytkowe na sześciu rogatkach miejskich a mianowicie:

1. na drodze ku Posuchowie za ostatnimi chałupami przedmieścia Adamówki;

2. na rządowym gościńcu wiodącym z Adamówki do Potutor za mostem pod Lipą, pod folwarkiem zwanym Marcełówką;

3. na gościńcu ku Rajowi obok bramy żelaznej za cmentarzem;

4. na przedmieściu Miasteczku przy drodze do Leśnik za ostatniemi chałupami przedmieścia;

5. na gościńcu rządowym wiodącym do Lwowa przy rogatce Lwowskiej;

6. na drodze krajowej ku Złoczowowi i Tarnopolowi przy rogatce Złoczowsko-Tarnopolskiej.

Art. III.

Oplatę myta kopytkowego należy pobierać raz tylko przy wstępie do miasta a to według następującego wymiaru:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu 4 (cztery) h;

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzchowych 2 (dwa) h;

c) od każdej sztuki bydła pędzonego drobnego 1 (jeden) h.

Konie, woły, krowy, muły, osły należą do bydła ciężkiego, zaś cieleta, źrebięta, owce, kozy i świny do drobnego.

Od bydła niesionego lub wiezionego wozem nie opłaca się żadnej należytości.

Zwierzęta które ssą i przy matkach idą, są wolne od opłaty myta kopytkowego.

Art. IV.

Przy poborze myta kopytkowego mają być zachowane ogólne przepisy o uwolnieniu od opłat mytniczych lub o zniżeniu takowych.

Art V.

Dochód z myta kopytkowego nie może być obrócony na żaden inny cel, jak tylko na brukowanie lub szutrowanie ulic, placów i dróg miejskich, i na zakładanie lub utrzymywanie na nich ścieków, kanałów i mostów.

Art. VI.

Zużycie dochodu z myta kopytkowego na opędzenie kosztów utrzymania ulic, placów i dróg miejskich, nie uwalnia miasta od obowiązku utrzymywania tychże wogóle

i w dobrym stanie, i używania na ten cel prestacyj mieszkańców miasta według postanowień ustawy drogowej.

Art. VII.

Każdego roku przedłoży gmina pobierająca myto kopytkowe przed rozpoczęciem roku budżetowego Wydziałowi powiatowemu preliminarz tych robót, które zamierza w tym roku wykonać i pokryć prawdopodobnie spodziewanym dochodem z myta kopytkowego podług postanowień powyższego artykułu VI.

Art. VIII.

Najpóźniej w cztery tygodnie po upływie każdego roku budżetowego wykaże gmina pobierająca myto kopytkowe Wydziałowi powiatowemu, czyli i o ile prelimitowane na ten rok z funduszu poboru myta kopytkowego oraz z innych zasobów ustawą drogową i regulaminem drogowym wskazanych roboty uskutecznione zostały i czy cały dochód, który z tych źródeł wpłynął do miejscowego funduszu dróg gminnych, był na powyższe roboty obrócony i wyczerpany.

Art. IX.

Kontrolę nad robotami około utrzymania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich, pokrywanemi z funduszu poboru myta kopytkowego, wykonuje Wydział powiatowy, a względnie Wydział powiatowy, a względnie Wydział krajowy w myśl §. 35. ustawy drogowej z dnia 5. lipca 1897 dz. u. kr. Nr. 43., przyczem służy mu prawo przedsięwzięcia stosownych środków zaradczych na koszt gminy pobierającej myto kopytkowe.

Art. X.

Gdyby gmina miasta Brzeżany, pobierająca myto kopytkowe, wymienionych w tej ustawie warunków nie dopełniła, zarządzi polityczna władza powiatowa środki przymusowe, wskazane ustawą drogową z dnia 5. lipca 1897 dz. u. kr. Nr. 43. i wykonawczym regulaminem z dnia 20. grudnia 1897, dz. u. kr. Nr. 72. — Je-

żeli by zwykłe środki przymusowe nie skutkowały, a organa miejskie nie utrzymywały ulic, placów i dróg miejskich w dobrym stanie lub używały w sposób nieodpowiedni funduszu pochodzącego z poboru myta kopytkowego lub innych dochodów miejscowego funduszu dróg gminnych, natenczas obejmie Wydział powiatowy bezpośredni zarząd wyżej wymienionych ulic, placów i dróg, niemniej też funduszków w myśl postanowień §. 38. ustawy drogowej z 5. lipca 1897.

Art. XI.

Od zwierząt w art. III. poszczególnionych, to jest opłatą myta kopytkowego objętych, nie będzie gmina miasta Brzeżany pobierała żadnej innej opłaty podczas dni targowych lub jarmarcznych.

Art. XII.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Trzecie czytanie projektu ustawy o sadzeniu i ochronie drzew przydrożnych.

Referent p. Mieczysław Urbański w zastępstwie sprawozdawcy p. Sali.

Izba uchwaliwszy na wniosek sekretarza p. Mycielskiego przystąpić do trzeciego czytania tej ustawy bez czytania, uchwała ustawę o sadzeniu i ochronie drzew przydrożnych w trzecim czytaniu bez czytania w następującej osnowie:

U S T A W A

z dnia . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakow skiem o sadzeniu i ochronie drzew przydrożnych.

§. 1.

Wzdłuż wszystkich dróg krajowych, powiatowych, gminnych I. klasy i publicznych dojazdów kolejowych, mają być posadzone i utrzymane po obu stronach drogi, a w miejscach, gdzie szerokość drogi na to nie pozwala, przynajmniej po jednej stronie rzędy drzew.

Wyjątek stanowią części dróg wiodące przez osady gęsto zabudowane i przez lasy.

Jakie jeszcze inne wyjątki dopuszczone być mogą ze względu na położenie i potrzeby drogi i z uwagi na kulturę gruntów sąsiednich, postanowi w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy co do dróg pozostających w jego zarządzie, a Wydziały powiatowe co do wszystkich innych w ustępie 1. wymienionych dróg.

§. 2.

Drzewa przydrożne sadzone być mają z reguły na burtach drogi. Tylko w wypadkach, gdzie względy komunikacyjne ten sposób obsadzania drogi drzewami wykluczają, mają być rzędy drzew przydrożnych umieszczone poza rowami drogi.

W myśl tej zasady postanowią władze, zarządzające drogą, czy rzędy drzew przy tej drodze mają być posadzone, względnie uzupełnione na burtach drogi, czy też poza rowami.

§. 3.

1) Obowiązek sadzenia i utrzymania drzew na burtach drogi ciąży na władzy zarządzającej drogą.

2) Drzewa poza rowami drogowymi obowiązana jest również posadzić i utrzymać władza zarządzająca drogą, jeżeli po za rowem drogowym istnieje pas gruntu przydrożnego, będącego własnością drogi, przynajmniej 60 centymetrów szeroki.

3) Gdzie gruntu przydrożnego będącego własnością drogi przynajmniej w rozmiarze powyżej podanym niema, obowiąz-

zany jest posadzić i utrzymać drzewa przydrożne właściciel gruntu, przyległego do rowu drogi, w terminie i na miejscach, które oznaczają organa wykonujące zarząd drogi (służba drogowa). Gdyby właściciel gruntu przydrożnego mniemał, że posadzenie drzew w miejscach, oznaczonych przez organa wykonujące zarząd drogi, zagraża kulturze jego gruntu, ma prawo wnieść przedstawienie do Wydziału krajowego w terminie dni 14 od dnia zawiadomienia, o ile grunt jego przylega do drogi, będącej w zarządzie kraju, a do Wydziału powiatowego w takim samym terminie, o ile grunt przylega do jednej z innych dróg autonomicznych w §. 1. ust. 1. wymienionych. Od orzeczenia tych władz nie przysłuży prawo dalszego odwołania.

§. 4.

Gdyby w terminie przez organa wykonujące zarząd drogi oznaczonym, względnie w razie wniesienia przedstawienia w terminie podanym w orzeczeniu wydanym przez władze w §. poprzednim wymienione, właściciel gruntu do polecenia posadzenia drzew przydrożnych się nie zastosował (§. 6), wyznaczony mu będzie drugi termin 14-dniowy, a gdyby i ten termin bezskutecznie upłynął, posadzi zarząd drogi drzewa przydrożne na koszt właściciela gruntu. W ten sam sposób postąpi zarząd drogi w wypadku, gdyby właściciel gruntu przydrożnego nie posadził drzew na miejscu takich drzew, które wskutek polecenia zarządu drogi już raz posadzone zniszczały albo wycięte zostały. Koszta poniesione przez zarząd drogi na sadzenie drzew w zastępstwie opornego właściciela gruntu do drogi przyległego wykazane zostaną przez zarząd drogi politycznej władzy powiatowej i ściągnięte od właściciela gruntu w drodze egzekucji politycznej.

W sposobie sadzenia i utrzymywania drzew przydrożnych zastosuje się właściciel gruntu, do drogi przyległego, do wskazówek, jakich na podstawie przepisów niniejszej ustawy i z nią w związku będącej

instrukcyi wykonawczej (§. 18) udziela mu organa wykonawcze zarządu drogi.

§. 5.

Koszta sadzenia i utrzymania drzew na burtach drogowych i na gruntach będących własnością drogi ponosi:

a) na drogach będących z zarządzie Wydziału krajowego fundusz krajowy, względnie specjalny fundusz budowy lub utrzymania odnośnej drogi.

b) na drogach powiatowych fundusz dróg powiatowych, względnie specjalny fundusz budowy lub utrzymania odnośnej drogi;

c) na drogach gminnych I. klasy powiatowy fundusz dróg gminnych, względnie specjalny fundusz budowy lub utrzymania odnośnej drogi. Wyjątek stanowią drogi gminne I. klasy w miastach objętych ustawą z 13. marca 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 24, w których wydatki na ten cel potrzebne, pokryte być mają z miejscowego funduszu drogowego (§. 43. ust. drog.);

d) na publicznych dojazdach kolejowych strony konkurujące w stosunku oznaczonym w §. 4, względnie w §. 8. ustawy o publicznych dojazdach kolejowych z 15. kwietnia 1881 Dz. u. kr. Nr. 46 w brzmieniu ustawy z 9. marca 1888 Dz. u. kr. Nr. 38.

Dochody z drzew sadzonych na burtach drogowych i na gruntach będących własnością drogi wpływają do właściwego funduszu drogowego.

§. 6.

Koszta sadzenia i utrzymania drzew na gruntach do drogi przyległych, a nie będących własnością drogi, ponoszą właściciele tych gruntów. Dochody z tych drzew należą do właścicieli gruntów z ograniczeniami, zawartymi w §. 8. niniejszej ustawy.

Władze zarządzające drogą, zatem Wydział krajowy dla dróg w zarządzie kraju będących, a Wydziały powiatowe dla dróg innych autonomicznych w §. 1. ust. 1. wymienionych, mogą ułatwić nie-

zamożnym właścicielom gruntów do drogi przyległych wypełnienie obowiązku posadzenia drzew przydrożnych przez udzielenie bezpłatnych drzewek do sadzenia.

§. 7.

Drzewa przydrożne należy sadzić z reguły w odstępach nie mniejszych, jak 20 metrów od siebie, po obu stronach drogi nie naprzeciw siebie, ale tak, by drzewo z jednej strony drogi i dwa przeciwległe drzewa z drugiej strony drogi tworzyły w przybliżeniu trójkąt równoramienny. Normalnie sadzić należy drzewa, tak na burtach, jak i poza rowami w odległości około 20 centymetrów od krawędzi rowu drogowego, względnie około 30 centymetrów od stopy nasypu drogowego. Na wysokich nasypach drogowych sadzić należy drzewa na krawędzi drogi gęsto w odstępach 1—1½ metra dla utworzenia ochrony dla przejezdnych. Wzdłuż głębokich wykopów drogowych drzew sadzić nie należy.

W terenie gorzystym wzdłuż dróg prowadzących stokiem góry sadzić należy drzewa tylko w jednych rzędzie na burtach drogi przeciwległym od stoku góry. Przy drogach, na których burtach stoją słupy połączeń telegraficznych i telefonicznych, sadzić można tylko drzewa, których wzrost i kształt koron połączeniom tym nie może przeszkadzać; względnie należy przez obcinanie gałęzi utrzymać te drzewa w rozmiarach dla tych połączeń nieszkodliwych.

Instrukcja wykonawcza (§. 18.) do niniejszej ustawy określi szczegółowe przepisy co do rodzaju drzew, jakie przy drogach sadzić należy, sposobów sadzenia i pielęgnowania tych drzew.

§. 8.

Obcinanie gałęzi drzew przydrożnych może być wykonywane tylko w tej mierze, by nie zagrażało dalszemu życiu i rozwojowi drzewa. Właściciel drzewa, posadzonego na gruncie prywatnym do drogi przyległym, jest obowiązany o zamiarze

obcinania gałęzi lub zupełnego wycięcia drzewa przydrożnego uwiadomić służbę drogową (droźnika) z podaniem terminu, kiedy czynność tę wykonać zamierza, tak, by zarząd drogi był w możności wykonanie tej czynności przez swe organa skontrolować, przyczem właściciel drzewa winien przy wykonaniu tej czynności zastosować się do poleceń tych organów. Na miejscu wyciętego drzewa musi być w porze najbliższej dla sadzenia drzew odpowiedniej nowe drzewko posadzone.

Zarząd drogi ma prawo obcinać gałęzie na drzewach przydrożnych, chociażby one były posadzone na gruncie obcym, do drogi przyległym, o ile gałęzie te zwieszają się ponad koronę drogi, bez obowiązku zwrotu tych gałęzi lub odszkodowania właścicielowi drzewa. Również liście lub gałęzie spadłe z takiego drzewa na drogę lub rów drogowy ma prawo zarząd drogowy usunąć bez obowiązku zwrotu w naturze lub odszkodowania dla właściciela drzewa.

Drzewo przydrożne, spróchniałe lub grożące upadkiem, chociaż posadzone na gruncie obcym do drogi przyległym, ma prawo zarząd drogowy wyciąć, materiał jednak drzewny, jaki to drzewo po wycięciu przedstawia, winien zarząd drogowy pozostawić na terenie przydrożnym, zatem na krawędzi rowu drogowego, do dyspozycji właściciela drzewa do pewnego przez zarząd drogi oznaczyć się mającego terminu. Gdyby w oznaczonym terminie drzewa tego właściciel nie zabrał, zarząd drogi usunie je z terenu przydrożnego bez obowiązku odszkodowania dla właściciela drzewa. Analogiczne prawa przysługują właścicielom gruntów do dróg przyległych w stosunku do zarządów drogowych odnośnie do drzew, któreby były przez zarząd drogi posadzone poza rowami drogowymi na gruntach do drogi należących. Mianowicie właściciel gruntu ma prawo z zastrzeżeniem jednak poprzedniego powiadomienia służby drogowej (droźnika), obcinać gałę-

zie na drzewie, przez zarząd drogi na gruncie drogowym poza rowem drogi posadzonem, o ile gałęzie te zwieszają się ponad jego gruntami, bez obowiązku zwrotu lub odszkodowania zarządowi drogi za wartość tych gałęzi, zastosowując się przy wykonaniu tej czynności do poleceń zarządu drogi. Ma prawo i to bez poprzedniego uwiadomienia służby drogowej (droźnika) liście, owoce lub gałęzie spadłe z drzewa na jego grunt usunąć bez obowiązku zwrotu w naturze lub odszkodowania dla zarządu drogi. Wreszcie ma prawo drzewo spróchniałe lub grożące upadkiem za poprzednim jednak uwiadomieniem służby drogowej (droźnika) wyciąć, przyczem materiał drzewny, jaki to drzewo po wycięciu przedstawia, pozostawić powinien na terenie przydrożnym, do dyspozycji zarządu drogi.

§. 9.

Uszkodzenie drzew przydrożnych, które nie powoduje zguby drzewa, jak obcięcie lub obłamanie gałęzi, złamanie lub zabranie palików podpierających drzewo, lub innych przyrządów ochronnych, a przy drzewach owocowych oberwanie owocu, karane będzie grzywną od 2 do 20 koron.

Wycięcie drzewa lub skaleczenie takie, które powoduje zgubę drzewa, karane będzie grzywną od 4 do 20 koron. Tym samym grzywnom podpadnie i właściciel drzewa, który przy obcinaniu gałęzi lub wycięciu drzewa nie zastosuje się do zastrzeżeń obowiązujących go przy wykonywaniu tych czynności w myśl §. 8. niniejszej ustawy.

Grzywny te mają zastosowanie w wypadkach, które nie stanowią cięższego przewinienia i nie podlegają postanowieniom kodeksu karnego.

Prócz grzywny obowiązany będzie szkodnik zapłacić wynagrodzenie szkody, które oznacza się za każde zupełnie zniszczone drzewo w wysokości 10 koron, a za każdy zniszczony palik lub przy-

rząd ochronny w wysokości 4 korony. Minimalny ten, ustawą niniejszą określony wymiar odszkodowania nie uchyla jednak obowiązku szkodnika do zapłacenia odszkodowania wyższego, jeżeli istotna wartość szkody wyrządzonej przenosi powyżej podane wymiary odszkodowania.

O obowiązku zapłaty i o wysokości wynagrodzenia szkody orzeknie władza, nakładająca grzywnę równocześnie z wydaniem orzeczenia karnego. W orzeczeniu wymienić należy szczegółowo kwoty, jakie przypadają do zapłacenia z tytułu grzywny i z tytułu odszkodowania. Jeżeli poszkodowany żąda wynagrodzenia przenoszącego 30 koron, wtedy w orzeczeniu karnem można mu przyznać tylko wynagrodzenie do 30 koron, a co do reszty wynagrodzenia odesłać do zwyczajnej drogi sądowej.

Za szkody wyrządzone przez dzieci odpowiadają rodzice, za służbę poniżej lat 14 służbodawcy. Za szkody wyrządzone przez zwierzęta odpowiada właściciel lub solidarnie współwłaściciele zwierząt.

§. 10.

W razie niemożności ściągnięcia grzywny, należy ją zamienić na karę aresztu, mianowicie przy grzywnie do 10 koron należy wymierzyć za pierwszą koronę sześć godzin aresztu, a za każdą dalszą dwie godziny aresztu, — przy wyższych grzywnach za każde pięć koron dwanaście godzin aresztu, który w ogóle najwyżej rozciągnąć można do dni 14.

§. 11.

Grzywny wpływają do funduszków ubogich tych gmin, na których terytorjum przekroczenie popełnione zostało — odszkodowania do funduszu odnośnej drogi, z wyjątkiem odszkodowań za drzewa posadzone na gruncie obcym do drogi przyległym, które to odszkodowanie przypada właścicielowi uszkodzonego drzewa.

§. 12.

Prawo dochodzenia i karania przez kroczeń oznaczonych w §. 9. niniejszej ustawy, a popełnionych, czy to w gminie, czy na obszarze dworskim, stanowiącym z nią jedną miejscowość, wykonywa w poruczonym zakresie działania naczelnik tejże gminy z dwoma asesorami, zaś w miastach objętych ustawą gminną z 13. marca 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 24. i w gminach objętych ustawą gminną z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51. burmistrz względnie naczelnik gminy.

Jeżeli obwinionym o przekroczenie jest właściciel, albo przełożony obszaru dworskiego, lub jeżeli obwinioną jest jedna z osób do przeprowadzenia dochodzenia i wymiaru kary powołanych, wówczas przeprowadzi postępowanie karne polityczna władza powiatowa.

§. 13.

Do nadzorowania i ochrony drzew przydrożnych, obowiązana jest w pierwszym rzędzie służba drogowa, t. j. drożnicy, drogomistrz i konduktorowie drogowi i t. d., następnie organa policji miejscowej i polnej i c. k. żandarmerya.

Organa te zatem mają obowiązek pod odpowiedzialnością służbową donieść dotyczącemu urzędowi o dostrzeżonym uszkodzeniu drzewa przydrożnego.

Każdy zatrzymany przez te organa z powodu przekroczenia przepisów niniejszej ustawy ma być powołnym ich poleceń pod grozą następstw prawnych nieposłuszeństwa władzy.

Jeżeli organa te przydybią człowieka im nieznanego na uszkodzeniu drzew przydrożnych, a zachodzi obawa, iż nie będzie można pociągnąć go później do odpowiedzialności, powinny udać się z nim do najbliższego urzędu gminnego, który przeprowadzi dochodzenie i wyda orzeczenie karne podług przepisów §. 12. niniejszej ustawy, chociażby przekroczenie spełnione było na terytorium innej gminy sąsiedniej.

§. 14.

Od orzeczeń wydanych przez władze gminne według przepisów §. 12. tej ustawy ustęp 1. służy prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej. Rekurs należy wnieść na ręce naczelnika gminy w przeciągu 8 dni, licząc od dnia otrzymania wyroku.

W wypadkach, w których polityczna władza powiatowa jest pierwszą instancją, obowiązują co do rekursu ogólne przepisy.

Przeciw dwóm równobrzmiącym orzeczeniom niema dalszego rekursu.

Rekursa przeciw decyzjom i orzeczeniom władz i reprezentacji, wydanym na podstawie innych postanowień niniejszej ustawy, wnoszone być mają w zwykłym toku instancji w myśl ogólnych w tej mierze istniejących przepisów. Wyjątek stanowi orzeczenie władzy zarządzającej drogą, wydane w myśl §. 3. niniejszej ustawy.

§. 15.

Ustawa niniejsza nie narusza stosunków prawnych, jakie zachodzą co do drzew już istniejących, czy to na burtach drogowych, czy też poza rowami drogowymi. Przepisy jednak niniejszej ustawy, dotyczące ochrony drzew przydrożnych, przepisy karne za uszkodzenia drzew i przepisy ograniczające sposób użytkowania z tych drzew mają zastosowanie i do drzew przydrożnych, posadzonych przed wydaniem niniejszej ustawy i do drzew posadzonych przy wszelkiej kategorii drogach publicznych, autonomicznych, zatem i przy drogach gminnych II. klasy.

Również mogą być na wniosek Rady powiatowej przepisy powyższej ustawy, dotyczące obowiązkowego obsadzenia dróg drzewami (§§. 1. do 7. ustawy), zastosowane na podstawie uchwały sejmowej i za cesarskiem zezwoleniem do pewnych lub ewentualnie wszystkich dróg gminnych II. klasy w powiecie.

§. 16.

Ustawa niniejsza nie zmienia ogólnych przepisów o prawie nadzoru władz politycznych państwowych nad wykonywaniem ustaw. Prawomocne uchwały, orzeczenia i zarządzenia, wydane na podstawie tej ustawy, egzekwowane będą na żądanie właściwej władzy autonomicznej przez polityczną władzę powiatową. Wszelkie należności, przypadające wskutek przedsięwzięcia na podstawie niniejszej ustawy środków przymusowych, a nie uiszczone w terminie oznaczonym, ściągnięte będą drogą egzekucji politycznej.

§. 17.

Postanowienia § 3. ustęp 3., §§. 6., 8., 9., 10 i 11. mają zastosowanie analogiczne w wypadkach, w których drzewa przydrożne miałyby być posadzone wzdłuż dróg rządowych.

W sprawach z właścicielami gruntów do drogi przyległych co do obowiązków, jakie na nich ciążyą na podstawie powyższych przepisów ustawy, rozstrzygają. o ile chodzi o stosunki wynikłe z obowiązku sadzenia drzew przy drogach rządowych, władze polityczne państwowe w toku instancyi.

Do przeprowadzenia dochodzeń karnych z powodu przekroczeń niniejszej ustawy popełnionych na drogach rządowych, powołane są wyłącznie polityczne władze powiatowe, do których też należy wnosić doniesienia wspomniane w drugim ustępie §. 13.

§. 18

Do ustawy niniejszej wyda polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym instrukcyę wykonawczą.

Sprawozdawca czyta:

R e z o l u c y a.

Sejm wzywa c. k. Rząd, by polecił i dopilnował, ażeby c. k. żandarmerya obowiązki tą ustawą na nią włożone wypełniała z całą ścisłością i energią.

Izba bez rozprawy uchwała powyższą rezolucyę zgodnie z wnioskiem komisji.

Marszałek odczytuje następującą rezolucyę dodatkową p. Schätzla:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, aby jak najrychlej wprowadził do państwowych zarządów dróg, zostających w administracyi państwa, analogiczne normy, jakie zostały nałożone na zarządy dróg autonomicznych“.

Izba bez rozprawy uchwała powyższą rezolucyę p. Schätzla.

Następuje:

Sprawozdanie

komisji budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku krajowego i dodatków gminnych domów zbudowanych w Krakowie w miejsce przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Sprawozdawca p. Leo uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony /./. projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem o czasowym uwolnieniu od dodatków krajowych i dodatków gminnych do podatku domowo-czynszowego tych budowli w król. stoł. mieście Krakowie, które będą wybudowane w miejsce 294 domów wykazanych osobną przez magistrat miasta Krakowa sporządzoną konsygnacyą, jako przeznaczonych na zburzenie z publicznych względów komunikacyjnych lub dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I

Budowle, które z publicznych względów komunikacyjnych lub dla poprawy

stosunków zdrowotnych król. stoł. miasta Krakowa, będą nowo zbudowane w miejsce 294 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Krakowa sporządzoną konsygnacją, jako na zburzenie przeznaczonych, wolne będą od dodatków krajowych do podatku domowo-czynszowego i od dodatków gminnych do tegoż podatku na taki przeciąg czasu, na jaki te budowle odosną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Mojemu Ministrowi skarbu.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda.

Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie tej ustawy en bloc.

Izba uchwała przyjęcie powyższej ustawy en bloc, poczem w oddzielnem głosowaniu uchwała cały projekt ustawy en bloc.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czytania bez czytania, uchwała Izba powyższy projekt ustawy w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie

Komisji kolejowej o wnioskach posła Witosławskiego i towarzyszy (l. 188) w sprawach zniesienia rampy kolejowej obok dworca kolei w Kołomyi, posłów Głabińskiego, Michalskiego i towarzyszy (l. 1553) w sprawie zniesienia rampy kolejowej na ulicy Żółkiewskiej we Lwowie, oraz posła Huryka i towarzyszy (l. 1225) w sprawie przekształcenia rampy przy dworcu kolejowym w Stanisławowie przy ulicy Wołyńskiej.

Sprawozdawca p. Głabiński uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego

od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przyspieszył usunięcie rampy kolejowej na ulicy Żółkiewskiej we Lwowie, rampy kolejowej w Kołomyi obok dworca kolei państwowej przy ulicy Jagiellońskiej wyższej, oraz w Stanisławowie przy dworcu kolejowym przy ulicy Wołyńskiej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie

Komisji bankowej w przedmiocie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym za rok 1903.

Sprawozdawca p. Hupka uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.

2. Sejm udziela Dyrekcji Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1 stycznia do 31. grudnia 1903 r.

Przemawia p. Stojałowski.

Przemawia p. Stanisław Jędrzejewicz.

Przemawia p. Oleśnicki i stawia następującą rezolucję:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by do miast upoważnionych do korzystania z bezpośrednich pożyczek Banku krajowego zaliczył miasta Skole i Bolechów.

Przemawia p. Stapiński.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. Urbańskiego.

Marszałek oznajmia, że do głosu zapisać się pp. Stojałowski i Łazarski.

P. Stojałowski na zapytanie Marszałka oświadcza, że przemawiać będzie przeciw wnioskowi komisji.

Przemawia zapisany do głosu p. Stojałowski:

Marszałek oznajmia, że ma zamiar posiedzenie odroczyć, przedtem jednak oświadcza, że chcąc być bezstronnym nie przerywał pp. Stojałowskiemu i Stapińskiemu, gdy prowadzili dyalog na tle osobistem; na przyszłość jednak nie do puści do tego rodzaju prowadzenia dyalogów osobistych między posłami.

Marszałek odracza posiedzenie do godziny 3. po południu.

Przerwa posiedzenia godz. 1. min. 20 po południu.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 2. listopada 1904 r.

Początek posiedzenia o godzinie 3. minut 20 po południu.

Marszałek konstatuje dostateczną liczbę posłów i otwiera napowrót przerwane posiedzenie.

Następuje:

Dalszy ciąg rozpraw nad sprawozdaniem komisji bankowej w przedmiocie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym za rok 1903.

Przemawia zapisany do głosu poseł Łazarski.

Przemawia p. sprawozdawca i oświadcza, że przyjmuje rezolucję p. Oleśnickiego pod tym warunkiem, jeżeli do niej po słowach: „Wydziałowi krajowemu“, doda się słowa: „wzięcia pod rozwagę“.

Przemawia dla sprostowania faktycznego p. Stojałowski.

Przemawia dla sprostowania faktycznego p. Stapiński.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała oddzielnie i bez rozprawy wnioski 1. i 2. komisji, które p. sprawozdawca odczytuje.

Marszałek odczytuje rezolucję posła Oleśnickiego, zmienioną przez p. sprawozdawcę i zapytuje p. Oleśnickiego, czy zgadza się na tę stylizację.

P. Oleśnicki oświadcza, że zgadza się na stylizację jego rezolucji, według wniosku p. sprawozdawcy.

Przemawia p. Skołyśzewski i wnosi, by do rezolucji p. Oleśnickiego dodać słowa: „i Dębniki pod Krakowem“.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca i oświadcza, że przyjmuje do rezolucji p. Oleśnickiego dodatek, zaproponowany przez p. Skołyśzewskiego.

Izba uchwała rezolucję p. Oleśnickiego, wraz z dodatkiem p. Skołyśzewskiego i w stylizacji, przyjętej przez p. sprawozdawcę.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie.

Sprawozdawca p. Adam Skrzyński, uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowym składem publicznym, połączonym ze składem wolnym w Krakowie, do wiadomości.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Sprawozdanie komisji administracyjnej o wniosku posła Głabińskiego w sprawie powołania odpowiedniej liczby urzędników, obznajomionych z językiem polskim i stosunkami kraju do ministerstw, urzędów i trybunałów centralnych.

Sprawozdawca p. Władysław Wiktor Czaykowski, uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji:

Sejm wzywa Wysoki c. k. Rząd, aby do wszystkich ministerstw, urzędów i trybunałów centralnych powołał odpowiednią do liczby spraw galicyjskich ilość urzędników i referentów, obznajomionych dokładnie z językiem polskim, ze stosunkami i potrzebami naszego kraju.

Przemawia poseł Bobrzyński.

Przemawia poseł Głębiński.

Przemawia poseł Oleśnicki i stawia poprawkę, aby we wniosku komisji po słowie „polskim“, dodać słowa: „i ruskim“.

Izba popiera poprawkę posła Oleśnickiego.

Przemawia poseł Głębiński.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Marszałek udziela głosu p. Abrahamowiczowi, nie stosując wyjątkowo przepisów regulaminu w tym wypadku, ze względu na sprawę samą.

Przemawia p. Abrahamowicz i stawia następującą poprawkę:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa Wysoki c. k. Rząd, aby do wszystkich ministerstw, urzędów i trybunałów centralnych powołał odpowiednią do liczby spraw galicyjskich ilość urzędników i referentów z pośród urzędników naszego kraju.

Izba popiera poprawkę posła Abrahamowicza.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Przemawia p. Stojałowski i stawia formalny wniosek, by wniosek komisji odesłać napowrót do komisji i by ta na następnym posiedzeniu przedłożyła odmiennie wystylizowany wniosek.

Marszałek odczytuje wniosek komisji, wraz z poprawką posła Abrahamowicza.

Przemawia p. Stojałowski i oświadcza, że cofa poprzednio zgłoszony swój wniosek formalny.

Przemawia p. Oleśnicki i oświadcza, że wobec poprawki p. Abrahamowicza cofa swoją poprawkę.

Marszałek oznajmia, że podda najpierw pod uchwałę Izby wniosek komisji, wraz z poprawką p. Abrahamowicza, a gdyby ten upadł, sam wniosek komisji.

Izba uchwała wniosek komisji, wraz z poprawką p. Abrahamowicza.

Następuje:

Sprawozdanie komisji wodnej w przedmiocie budowy dróg wodnych,

Sprawozdawca p. Merunowicz, uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujący wniosek komisji:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 16. września 1904. l. 91.221 o budowie dróg wodnych, Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje w rubryce IX. poz 261 budżetu wydatków funduszu krajowego na rok 1905 kwotę 16.148 K, na oprocentowanie i umorzenie obligów, które miałyby być puszczone w obieg przez państwo w roku 1905 na koszt budowy dróg wodnych, i upoważnia się zarazem Wydział krajowy do rozporządzenia po koniec roku 1905 kwotą 12.185 koron, wstawioną na ten sam cel w budżet krajowy na rok 1904.

III. Sejm zastrzega się stanowczo przeciwko zaniedbaniu ze strony c. k. Rządu, oznaczonego ustawą z 11. czerwca 1901 Nr 66. Dz. u. p. terminu rozpoczęcia budowy kanału spławnego Zator-Kraków w roku 1904, i wyraża oczekiwanie, iż to w żadnym razie nie da powodu do opóźnienia się z wykończeniem spławnego połączenia Wiednia z Krakowem najdalej do roku 1912.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, ażeby utworzył przy c. k. Namieśtnictwie we Lwowie „C. k. krajową Dyrekcyę budowli wodnych“, a na razie przynajmniej ekspozyturę c. k. Dyrekcyi budowy dróg wodnych w Krakowie.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda. Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej. Sprawozdawca wnosi na przyjęcie wniosków komisji en bloc. Izba uchwała formalny wniosek przyjęcia wniosków komisji en bloc, a następnie uchwała powyższe wnioski komisji en bloc.

Następuje:

Sprawozdanie Komisji szkolnej w sprawie zmiany ustawy z dnia 1. stycznia 1889 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

Sprawozdawca p. Bobrzyński uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski Komisji, sprostowawszy poprzednio następujące omyłki druku, a mianowicie: na str. 2. zamiast „l. 628 Zarządu Tow. pedagogicznego“ ma być: „l. 626 Zarządu Tow. pedagogicznego“; w art. 3. w 12. wierszu z dołu zamiast: „24 stycznia 1904“ ma być: „20. stycznia 1904“; w art. 6. w ust. 1. po słowach: „Rady szkolnej okręgowej“ dodać słowa: „lub jego delegatem“; w art. 9. w ustępie ostatnim zamiast „(art. 23. ust. c)“ ma być: „(art. 24. ust. c)“; w art. 11 ust. A a) zamiast: „III. klasa w miastach“ ma być: III. klasa w gminach“; w art. 13. w ust. trzecim po słowie: „pięcioletni“ dodać słowa: „wynosi 100 K rocznie, a“; w art. 21. w wierszu przedostatnim zamiast słowa: „Dodatkami“ ma być: „Dodatkami“; w art. 30. w wierszu trzecim zamiast: „gminy“ ma być: „gminnej“; w art. 58 e) zamiast „50“ ma być: „56“; w art. 61. w ustępie drugim zamiast: „54“ ma być: „58“.

I. uchwalić załączony projekt ustawy,

II. uznać, że tem samem są załatwione petycje:

l. 1040 zarządu Towarzystwa pedagogicznego z projektem ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego;

l. 628 Rady miasta Lwowa o uchwalenie odrębnej dla miasta Lwowa ustawy o poborach nauczycieli;

l. 349 i 350 o podwyższenie poborów nauczycieli miasta Krakowa;

l. 146 o zaliczenie wsi pod miastem Krakowem do pierwszej klasy płac;

l. 395 o zaliczenie Bochni do pierwszej klasy płac;

l. 282 o zaliczenie Tartakowa do drugiej klasy płac;

l. 838 o zaliczenie Nowego Targu do drugiej klasy płac;

l. 612 o zaliczenie Borysławia do drugiej klasy płac;

l. 355. o zaliczenie Zakopanego do drugiej klasy płac;

l. 1.105 o zaliczenie Żabna do trzeciej klasy płac;

l. 653 i 792 nauczycieli powiatów Dąbrowa i Dębica o polepszenie doli;

l. 626 zarządu Towarzystwa pedagogicznego w sprawie morga pola należącego się nauczycielom;

l. 785, 621, 963, 441, 993, 1.112 o do-datek drożyzniany.

III. wskutek przyjęcia powyższej ustawy, mającej obowiązywać od 1. września 1905 r., wstawić dodatkowo:

W budżet wydatków funduszu szkolnego krajowego na rok 1905 w rubryce I. poz. 1. na płace i mieszkania nauczycieli etatowych . . . . . 66 K
 poz 2. na wynagrodzenie nauczycieli nadetatowych . . . . . 333 „
 poz. 5. na dodatki pięcioletnie nauczycieli . . . . . 3.600 „
 razem . . . . . 3.999 K

w rubryce III. poz. 12. na kosztą podróży i dyety nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych . . . . . 3.966 „
 razem . . . . . 7.965 K

W budżet wydatków funduszu szkolnego emerytalnego:

w rubryce II. emerytury dożywotnie nauczycieli i nauczycielek . . . . . 466 K

w rubryce III. pensye dla wdów po nauczycielach . . . . . 2.266 „

w rubryce IV. dodatek na wychowanie sierot . . . . . 2.933 „

w rubryce V. odprawy . . . . . 800 „
 razem . . . . . 6.465 K

U s t a w a

z dnia . . . . . o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem

Księstwem Krakowskim postanawiam, co następuje.

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa, a to:

a) bezpośrednio, jeżeli posadę utrzymuje wyłącznie fundusz szkolny krajowy;

b) na podstawie prezenty, udzielonej przez uprawnionych do jej udzielania (art. 2.);

c) we wszystkich innych przypadkach na podstawie terna przedstawionego przez Radę szkolną okręgową, która je ułoży po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej.

Art. 2.

Jeżeli gmina, obszar dworski, powiat, korporacya, instytucya lub inna osoba prywatna utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy prawo prezentowania nauczycieli w tejże szkole temu, kto ją utrzymuje.

Jeżeli gmina z obszarem dworskim, lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi, albo powiat wspólnie z gminami lub obszarami dworskimi, utrzymują szkołę wyłącznie własnym nakładem, natenczas prawo prezentowania nauczycieli służy im wspólnie. Gdyby jednogodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisany, natenczas Rada szkolna okręgową przedstawia Radzie szkolnej krajowej wszystkie odnośne propozycje wraz ze swoim wnioskiem.

Prawo prezentowania nauczyciela ma także gmina lub obszar dworski w tej szkole, w której uiszcza na płacę nauczycieli prestacyę w wysokości, pokrywającej przynajmniej 75% wydatku na płacę nauczycieli, a prestacya ta jest przynajmniej dwa razy wyższą od tej prestacyi, którąby z mocy ustawy płacić miały.

Dawniejsze prawa prezentowania nauczycieli, pochodzące z czasów przed

wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251, a przyznane na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły, albo też przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostają nienaruszone.

Art. 3.

Skoro posada nauczycielska w publicznej szkole ludowej się opróżni, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która postara się zaraz o zabezpieczenie dalszego toku nauki szkolnej. ewentualnie zarządzi tymczasowe obsadzenie opróżnionej posady i ogłosi celem jej stałego obsadzenia konkurs w sposób i w terminie określonym przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Obwieszczenie konkursu powinno być umieszczone w dzienniku urzędowym.

W konkursie należy:

a) wymienić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, nakoniec stopień wymaganego uzdolnienia, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;

b) wymienić, czy o posadę ubiegać się mogą tylko nauczyciele, lub tylko nauczycielki, lub zarówno nauczyciele jak nauczycielki przestrzegając przytem ściśle postanowień art. 6. ustawy krajowej z dnia 23. maja 1895 dz. u. kr. Nr. 57. o zakładaniu i urządzaniu publicznych szkół ludowych oraz art. 9. tejże ustawy w brzmieniu zmienionem ustawą z dnia 20. stycznia 1904 r. dz. u. kr. Nr. 19 oraz rozporządzeń Rady szkolnej krajowej wydanych na tej podstawie;

c) oznaczyć do wniesienia podań termin sześciotygodniowy, licząc od umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym. Kandydaci będący już w służbie, mają wnieść podania swoje za pośrednictwem swych przełożonych i tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podania spóźnione lub niezaopatrzone w potrzebne dowody nie będą uwzględnione.

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa odrzuca podania tych kandydatów, którzy skutkiem wyroku karnego są wykluczeni od wybieralności do reprezentacji gminnej, oraz takich, na którychby ciążyły postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady. Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa najdalej w trzy tygodnie po upływie terminu konkursowego listę kompetentów według formularza, przepisanego przez Radę szkolną krajową i przesyła ją Radzie szkolnej miejscowej do zaopiniowania, zaś w przypadkach art. 2. mającym prawo prezenty do wykonania tego prawa; poczem przedkłada terno (względnie prezentę) wraz z wnioskiem swoim jakoteż z podaniami wszystkich kompetentów i dokumentami Radzie szkolnej krajowej.

Jeżeli ma być obsadzoną posada nauczyciela kierującego szkoły o dwóch lub więcej klasach, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specjalnie uzdolnionych do kierownictwa.

Art. 5.

Rada szkolna miejscowa przedłożyć ma opinię, a uprawnieni do prezentowania prezentę, najdalej do sześciu tygodni od dnia doręczenia im listy kompetentów, Radzie szkolnej okręgowej.

W razie spóźnienia, nieusprawiedliwionego ważnymi powodami, przedłoży krajowej Radzie szkolnej propozycję terna okręgowa Rada szkolna, z pominięciem Rady szkolnej miejscowej a względnie uprawnionych do prezentowania.

Art. 6.

Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela (art. 1. i 2.), wydaje mu dekret nominacyjny, poleca, aby nowomianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed przewodniczącym Rady szkolnej okręgowej lub jego Delegatem według przepisanej roty i zarządza wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należącego mu się uposażenia.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany, względnie kandydaci umieszczeni przez Radę szkolną okręgową w ternie, nie są na daną posadę odpowiedni, zwróci akta okręgowej Radzie szkolnej z przytoczeniem powodów, dla których nominacyi odmawia i wezwie ją, aby zażądała innej prezenty, względnie ułożyła inne terno z pośród ubiegających się kandydatów. Tak samo może Rada szkolna krajowa postąpić, gdyby w propozycyi pominięto niesłusznie kandydatów stanowczo zasługujących na uwzględnienie bądź to lepszą kwalifikacyą, bądź dłuższym czasem służby.

Jeżeli powtórnie, czy to ci sami, czy też inni na tę posadę nieodpowiedni zostaną przedstawieni, albo prezentowani, Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z kompetentów według swojego wyboru.

Art. 7.

Jeżeli się na konkurs nie zgłosi trzech kandydatów, odpowiadających jego warunkom, może Rada szkolna okręgowa ogłosić ponownie konkurs a obowiązana jest uczynić to na żądanie uprawnionych do prezentowania. Dalszych obwieszczeń konkursu nie dopuszcza się, jeżeli się przynajmniej jeden kandydat odpowiadający warunkom na konkurs zgłosi.

Brak odpowiedniej liczby kandydatów do ułożenia terna nie przeszkadza propozycyi do nominacyi względnie aktowi prezenty.

Art. 8.

Każde mianowanie nauczyciela, dokonane w powyższy sposób, jest stałem.

O przeniesienie na inną posadę może się nauczyciel stały ubiegać tylko w drodze konkursu.

Posuwanie nauczycieli na wyższe stopnie płacy w szkołach tej samej kategorii zastrzega się Radzie szkolnej krajowej bez ogłaszania konkursu.

Art. 9.

Jeżeli dobro szkoły tego koniecznie wymaga, może Rada szkolna krajowa nauczyciela stałego przenieść ze względów

służbowych na inną posadę stale lub tymczasowo i to tak nauczyciela mianowanego z terna, jak nauczyciela mianowanego na podstawie prezenty, byleby przytem nie ponosił uszczerbku w pobieranej płacy i dodatkach. Nauczyciela nie można jednak w ten sposób umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania.

Rekurs lub przedstawienie przeciw takiemu przeniesieniu nie ma mocy wstrzymującej.

Nauczycielowi przeniesionemu ze względów służbowych do innej miejscowości należy się z funduszu szkolnego krajowego zwrot kosztów przeniesienia a w szczególności:

a) kosztów przejazdu jego samego i jego rodziny, przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej. Wymiar tych kosztów oznaczy Rada szkolna krajowa drogą ogólnego rozporządzenia.

b) tytułem wszystkich innych kosztów płaca miesięczna (bez dodatków), jeżeli jest niezonatym lub wdowcem bezdzietnym; płaca dwumiesięczna, jeżeli ma żonę a nie ma dzieci małoletnich, lub jeśli jest wdowcem, a ma dzieci małoletnie; płaca trzymiesięczna, jeśli ma żonę i dzieci małoletnie; płaca jednomiesięczna nauczycielce.

Nauczyciela stałego, przeniesionego za karę na mocy orzeczenia dyscyplinarnego (art. 24. ustęp c.) nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania. Nauczycielowi takiemu nie należy się zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 10.

Mianowanie tymczasowych nauczycieli (także tymczasowych nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i tymczasowych nauczycielek robót ręcznych) oraz wyznaczanie tymczasowych kierowników, jakoteż przenoszenie tych sił nauczycielskich na inne posady w tym samym okręgu szkolnym należy do Rad szkolnych okręgowych, które

przytem winny przestrzegać norm, wydanych przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Przeniesienie nauczyciela tymczasowego w inny okręg szkolny może nastąpić tylko za zezwoleniem lub z polecenia Rady szkolnej krajowej, bądź to na prośbę nauczyciela, bądź też na wniosek Rady szkolnej okręgowej.

Nauczycielowi tymczasowemu, przeniesionemu do innej miejscowości ze względów służbowych, a nie w drodze dyscyplinarnej, należy się tytułem zwrotu kosztów przeniesienia ryczałtowa kwota 25 Koron, a jeżeli jest przeniesiony do innego okręgu, nadto koszta przejazdu.

Tytuł II.

O płacach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 11.

A) Roczne płace nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem, dla połowy posad w każdym mieście 1800 K a dla drugiej połowy posad 1600 K;

II. klasa w miastach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 24 dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1600 K, dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1400 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1200 K;

III. klasa w gminach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 51 dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1400 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 1200 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1000 K;

IV. klasa w reszcie gmin dla $\frac{2}{4}$ części posad w każdym powiecie 1000 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 900 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 800 K;

b) w szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2000 K, dla drugiej połowy 1800 K;

II. klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 1800 K, dla drugiej połowy 1600 K.

B) Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowo ustanowionego oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak:

a) dla nauczyciela, który złożył egzamina dojrzałości i kwalifikacyjny, wynosić mniej niż 800 K;

b) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości oraz dla nauczyciela, który złożył egzamin kwalifikacyjny za dyspensą od egzaminu dojrzałości, wynosić mniej niż 600 K;

c) dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacji wynosić mniej niż 500 K.

Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowego nie może zaś przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Art 12.

Przy posuwaniu nauczycieli do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględniać należy obok czasu służby, zachowania się i aplikacji nauczyciela oddzielność, że nauczyciel obciążony jest rodziną.

Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac, posunięci być mają przedewszystkiem nauczyciele szkół o pięciu lub więcej klasach, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych.

Rok lub lata służby nieskutecznej lub nagannej nie będą wliczane do lat uprawniających do przyznania dodatku pięcioletniego.

Lata służby w ten sposób potrącić się mające oznaczone być mają w każdym przypadku przy służbie nagannej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej, skazującym nauczyciela na karę dyscyplinarną, a przy nieskuteczności służby orzeczeniem Rady szkolnej okręgowej, opierającym się na wizytacji szkoły, conajmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającym, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Dodatek pięcioletni wynosi 100 K rocznie, a przyznany być może najwięcej sześć razy.

Dodatki pięcioletnie zapadłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy mają być utrzymane względnie wymierzone według postanowień ustaw wówczas obowiązujących.

W razie nadania posady w szkołach galicyjskich nauczycielowi zajmującemu posadę w innym królestwie lub kraju koronnym w Radzie państwa reprezentowanym, należy mu policzyć, stosownie do powyższych postanowień lata służby stałej, spędzonej na poprzednich posadach, do wymiaru dodatków pięcioletnich, o ile w owym kraju bywa przestrzegana pod tym względem zasada wzajemności.

Art 14.

Za kierownictwo pobiera dyrektor szkoły wydziałowej, połączonej ze szkołą popoliczną, tudzież samoistnej szkoły wydziałowej 5 lub 6-klasowej dodatek do płacy w kwocie 400 K, dyrektor każdej innej samoistnej szkoły wydziałowej, jakoteż nauczyciel kierujący szkołą ludową popoliczną, należącą do I, II. lub III. klasy płac, takież dodatek w kwocie 200, zaś nauczyciel kierujący szkołą należącą do IV. klasy płac, 100 koron rocznie, jeżeli w szkole oprócz niego ustanowiony jest przynajmniej jeszcze jeden nauczyciel etatowy.

Dodatek ten ma być uważany przy wymiarze emerytury tylko stałych dyrektorów, a względnie stałych nauczycieli kierujących, za część ich płacy.

Zastępcy dyrektora lub nauczyciela kierującego należy się remuneracya w wysokości dodatku za kierownictwo przywiązanego do tej posady, jeżeli zastępstwo trwa dłużej niż trzy miesiące.

Art. 15.

Jeżeli wskutek niniejszej ustawy nauczyciel w swoich poborach miałby ponosić uszczerbek, zatrzymuje dotychczasowe pobory jako dodatek osobisty dopóty, póki na wyższą posadę przeniesiony nie będzie.

Art. 16.

Każdemu stałemu dyrektorowi, stałemu kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi szkoły jednoklasowej należy się wolne mieszkanie, ile możliwości w budynku szkolnym.

W braku takiego mieszkania należy się im z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym poszczególnym przypadku, porozumiewszy się ze stronami obowiązanymi do dostarczania mieszkania nauczycielowi. Czy tymczasowemu dyrektorowi lub kierownikowi szkoły ma być przyznane wolne mieszkanie, czy też wynagrodzenie za mieszkanie i w jakiej wysokości, orzeka również Rada szkolna okręgowa w ten sam sposób w każdym poszczególnym przypadku.

Wszyscy inni nauczyciele stali, a w miastach i miasteczkach, niemniej w gminach wiejskich zaliczonych do III. klasy plac, także tymczasowi, pobierają dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% ich płacy względnie ich wynagrodzenia.

Art. 17.

W gminach wiejskich należy wyznaczyć nauczycielowi kierującemu lub samostannemu, przynajmniej jeden morg (57·55 arów) ziemi ornej dla użytku własnego.

O ile tego gruntu gmina lub obszar dworski nie dostarczy dobrowolnie, pokryje fundusz szkolny miejscowy koszta jego wydzierżawienia.

Gdyby w poszczególnych przypadkach dostarczenie lub wydzierżawienie ziemi ornej

dla nauczyciela było niemożliwem, co przez Radę szkolną okręgową ma być stwierdzone, nie służy nauczycielowi prawo do żądania z tego tytułu żadnego odszkodowania lub wynagrodzenia.

Art. 18.

Nauczyciel pobiera pół procent płacy miesięcznej za każdą godzinę nauki, udzielanej ponad obowiązkowe trzydzieści godzin tygodniowo z polecenia Rady szkolnej okręgowej, jeżeli nauka udzielana ponad obowiązek trwa najmniej przez jeden miesiąc.

Art. 19.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych i nauczycielki robót ręcznych, pobierają wynagrodzenie, którego wysokość — o ile posada nie jest systemizowaną — oznaczy Rada szkolna krajowa na wniosek Rady szkolnej okręgowej w każdym poszczególnym przypadku, jeżeli nie ma na ten cel specjalnych funduszy.

Art. 20.

Do objęcia ubocznych zatrudnień potrzeba zezwolenia Rady szkolnej krajowej, która w każdym przypadku zbada, czy objęcia te nie uwłaczają stanowisku nauczyciela i nie czynią uszczerbku jego obowiązkowi szkolnym.

Pisarstwo pokątne, a nie mniej udzielanie korepetycyj szkolnych jest nauczycielom szkół ludowych bezwarunkowo wzbronionem.

Art. 21.

Czysty dochód z pól ornych, łąk, pastwisk i innych gruntów, przydanych do użytku nauczycielowi, wykazany według zasad katastralnych, wlicza się, po strąceniu podatku gruntowego wraz z dodatkami, do płacy nauczyciela.

Art. 22.

Płace i dodatki oraz wynagrodzenia dyrektorów i nauczycieli mają być wypłacane miesięcznie z góry.

Tytuł III.

O karach dyscyplinarnych i wydaleniu ze służby.

Art. 23.

Za drobne przewinienia upomni nauczyciela sam kierownik szkoły, a w razie potrzeby Rada szkolna okręgowa, przyczem należy mu wskazać następstwa, na jakieby się naraził powtórne przewinieniem.

Zachowanie się zaś nauczyciela w szkole, sprzeczne z jego obowiązkiem, tudzież zachowanie się jego poza szkołą, uwłaczające powadze stanu i udaremniające jego działanie jako wychowawcy i nauczyciela, pociągnie za sobą zastosowanie środków dyscyplinarnych, które należy zarządzić bez względu na możliwe dochodzenie sądowokarne.

Art. 24.

Kary dyscyplinarne są następujące:

- a) nagana;
- b) chwilowe lub stałe odjęcie przyznanego już dodatku pięcioletniego;
- c) odjęcie kierownictwa szkoły, przeniesienie na inną posadę z tą samą lub niższą płacą;
- d) utrata posady z pozostawieniem prawa do ubiegania się o inną posadę;
- e) wydalenie z publicznego zawodu nauczycielskiego;

Art. 25.

Naganę należy udzielać na piśmie z zagrożeniem użycia surowszych środków w razie ponownego przewinienia.

Art. 26.

Po upływie trzech lat dobrego zachowania się każda z kar wymienionych w artykule 24. pod lit. a) b) c) traci swoje znaczenie przy posuwaniu nauczycieli na wyższy stopień płacy.

Art. 27.

Wytoczenie śledztwa dyscyplinarnego nauczycielowi uchwała Wydział wykonawczy Rady szkolnej okręgowej. Jeżeli oskarżenie nie jest uzasadnione dokumen-

tem, doniesieniem urzędowym lub zeznaniem świadków wiarygodnych, uchwałę tę powinno poprzedzić dochodzenie wstępne.

Śledztwo przeprowadza przewodniczący lub delegowany przez niego członek Rady szkolnej okręgowej.

Rada szkolna krajowa może wytoczyć nauczycielowi śledztwo dyscyplinarne a przeprowadzenie go poruczyć bądź przewodniczącemu Rady szkolnej okręgowej, bądź osobie lub komisji przez siebie delegowanej.

Zadanie śledztwa polega na zbadaniu istoty czynu i zebraniu wszystkich dowodów przemawiających za i przeciw winie oskarżonego.

Obwinionemu należy oznajmić, że ma wytoczone śledztwo dyscyplinarne, przedstawić mu istotę czynu i cały materiał dowodowy, a usprawiedliwienie jego zapisać do protokołu, lub gdyby je wniósł na piśmie, załączyć do aktów wraz z zeznaniami świadków odwodowych i innymi dowodami, które na swoją obronę przytoczy.

Jeżeli obwiniony tego żąda, należy następnie wezwać go na posiedzenie Rady szkolnej okręgowej i przedstawiwszy mu, o co i na jakiej podstawie jest obwiniony, wysłuchać jego ustnej obrony.

Art. 28.

Rada szkolna okręgowa uchwałą powziętą na pełnym posiedzeniu na podstawie przedstawionych jej aktów śledztwa a względnie także na podstawie ustnej obrony oskarżonego, uwalnia go od oskarżenia i oznajmia mu to na piśmie, lub orzeka jego winę i wymierza karę a w przypadkach zastrzeżonych orzeczeniu Rady szkolnej krajowej uchwała do niej wniosek o winie i karze.

Radzie szkolnej krajowej zastrzega się orzekanie w sprawach dyscyplinarnych dyrektorów stałych i tymczasowych i nauczycieli stałych, zaś wobec nauczycieli tymczasowych wymierzanie kary wydalenia z publicznego zawodu nauczycielskiego.

Jeżeli jednak od orzeczenia Rady szkolnej okręgowej nauczyciel obżalowany wniósł rekurs lub przewodniczący Rady szkolnej okręgowej odwołał się od jej uchwały do orzeczenia Rady szkolnej krajowej, w takim razie Rada szkolna krajowa orzeka tak co do winy jak co do kary, lub poleca postępowanie dowodowe uzupełnić albo sprostować.

Rekurs do Ministerstwa przeciw orzeczeniu Rady szkolnej krajowej w sprawie dyscyplinarnej wnieść może nauczyciel na ręce Rady szkolnej krajowej w przeciągu dni czterdziestu, licząc od dnia następującego po doręczeniu mu orzeczenia.

Bliższe postanowienia co do postępowania dyscyplinarnego wydane będą w drodze rozporządzenia.

Art. 29.

Rada szkolna krajowa po przeprowadzonym śledztwie orzec może karę dyscyplinarną wyższą, choć pierwaj nauczyciel karą niższą karany nie był.

Nauczyciel, dopuszczający się czynów, wywołujących publicznej zgorzienie, może być wydalony ze służby, chociaż poprzednio dyscyplinarnie nie był karany.

Na wydalenie ze służby w innych wypadkach skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, zachowaniem się swoim na nową karę dyscyplinarną zasłużył.

Art. 30.

Nauczyciela, skazanego sądownie na karę. połączoną z utratą prawa obieralności do reprezentacji gminnej, wydała Rada szkolna krajowa ze służby bez śledztwa dyscyplinarnego.

Art. 31.

Jeżeli przeciw nauczycielowi wytoczone zostało śledztwo o zbrodnie lub przestępstwo hańbiące, odjmuje mu Rada szkolna okręgowa aż do prawomocności orzeczenia urzędowanie i płacę.

To samo może Rada szkolna okręgowa zarządzić w razie śledztwa dyscyplinarnego, jeśliby wymagała tego powaga stanu

nauczycielskiego lub dobro szkoły.

O odjęciu nauczycielowi stałemu urzędowania i płacy zawiadamia Rada szkolna okręgowa natychmiast Radę szkolną krajową, która może odjęcie urzędowania i płacy zatwierdzić lub znieść.

Rekurs przeciw uchwale Rady szkolnej okręgowej lub krajowej, którą na czas śledztwa sądowego lub dyscyplinarnego odjęto nauczycielowi urzędowanie i płacę, nie ma mocy odraczającej.

Art. 32.

W ciągu takiego odjęcia urzędowania wyznacza się nauczycielowi na utrzymanie $\frac{1}{3}$ do $\frac{2}{3}$ pborów, przyczem należy uwzględnić stosunki jego rodzinne i lata służby. Uniewinnionemu należy zwrócić całą niewypłaconą należność.

Art. 33.

O każdym wydaleniu z publicznego zawodu nauczycielskiego (art. 24. lit. e) należy donieść ministrowi wyznań i oświaty celem uwiadomienia o tem władz innych krajów, reprezentowanych w Radzie państwa.

Tytuł IX.

O przenoszeniu w stan spoczynku i zaopatrywaniu wdów i sierot po nauczycielach.

Art. 34.

Nauczyciela, który dla podeszłego wieku, ciężkich ułomności fizycznych lub umysłowych, stwierdzonej niezdatności, lub też z innych ważnych przyczyn okaże się niezdolnym do dalszego pełnienia obowiązków zawodowych, przenosi Rada szkolna krajowa w stan spoczynku.

Przeniesienie w stan spoczynku może być zarządzone albo z urzędu, albo na prośbę nauczyciela.

Art. 35.

Po czterdziestoletniej służbie nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Art. 36.

Do zawarcia ślubów małżeńskich przez nauczycielkę w ogóle i przez nauczyciela

nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby zawarte bez takiego przyzwolenia, uważane będą za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Nauczycielkom, które po wejściu w życie tej ustawy wyjdą za mąż, potrącaną będzie od płacy ich względnie wynagrodzenia pobieranego w czasie służby 10% opłata do funduszu szkolnego krajowego. Z opłat tych Rada szkolna krajowa pokrywać będzie wynagrodzenie nauczycielek nadetatowych przeznaczonych do zastępowania nauczycielek chorych i urlopowanych.

Art. 37.

Tylko z końcem kursu lub roku szkolnego można dobrowolnie zrzec się posady, albo przejść w stan spoczynku. Rada szkolna krajowa w poszczególnych wypadkach może pozwolić na wyjątek od tego postanowienia. Równocześnie ma się odbyć oddanie budynków i gruntów, należących do uposażenia szkoły.

Co do pożytków, niezembranych z pól i ogrodów, należy postąpić, jak w razie śmierci nauczyciela (art. 54.).

Art. 38.

Stale mianowani nauczyciele wszelkich kategorii mają prawo do emerytury, a ewentualnie do odprawy.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wydalenie ze służby (art. 24. lit. d) e) pozbawia prawa do emerytury, jakoteż do odprawy. Dopóki trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może tenże zrzekać się posady.

Art. 39.

Wymiar emerytury zależy od wysokości poborów i od lat służby.

Co się tyczy pierwszych, będzie podstawą wymiaru płaca ze wszystkimi dodatkami pięcioletnimi a względnie także z dodatkiem za kierownictwo (art. 14.), które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia w stan spoczynku. Co się tyczy drugich, policzy mu się wszystkie lata

służby, spędzone przy szkołach ludowych etatowych, począwszy od pierwszego, choćby tymczasowego mianowania po uzyskaniu świadectwa ze złożonego w seminarjum nauczycielskiem egzaminu dojrzałości.

Nauczycielom, którzy na podstawie dyspensy Ministerstwa wyznań i oświaty od seminaryjalnego egzaminu dojrzałości, złożyli egzamin kwalifikacyjny, liczą się lata służby od dnia uzyskania patentu kwalifikacyjnego.

Przerwa w służbie tylko wtedy nie przeszkadza policzeniu odbytych przed nią lat służby, jeżeli nastąpiła bez winy i powodu ze strony nauczyciela.

Tymczasowe przeniesienie nauczyciela do innej szkoły ze względów służbowych, nie ukróca w niczem jego prawa do przeniesienia w stan spoczynku i do emerytury.

Nauczycielom, którzy przed r. 1900 w charakterze praktykantów byli przy szkołach ludowych zajęci, liczą się do służby tylko te lata, w których po złożeniu egzaminu dojrzałości zastępując nauczyciela prowadzili klasę.

Art. 40.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby z przyczyn wymienionych w art. 34. otrzyma odprawę równającą się połowie poborów obliczonych podług art. 39., jeżeli nie wysłużył trzech lat; poborom rocznym, jeżeli wysłużył trzy do sześciu lat; poborom półtorarocznym, jeżeli wysłużył lat sześć.

Po wysłużonych dziesięciu latach otrzymuje emeryt $\frac{10}{40}$ części, a za każdy rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część poborów obliczonych jak wyżej. Ułamki roku, przekraczające 6 miesięcy, liczą się w tym razie za cały rok.

Nauczyciel do dalszej służby niezdolny, otrzymuje pełną emeryturę po wysłużonych 35 latach, a jeśli ukończył lat 60 życia, już po wysłużonych 30 latach służby.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub słuch, albo popadł w chorobę umysłową, tudzież nauczyciel,

który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich lub niezawinionego ciężkiego kalectwa stał się zupełnie niezdolnym do pełnienia służby, otrzyma $\frac{10}{40}$ poborów obliczonych jak wyżej jako emeryturę, choćby 10 lat nie wysłużył.

Emerytura nauczyciela, który przechodząc w stan spoczynku, niezdolnym jest do wszelkiego zarobkowania, nie może wynosić mniej niż 500 koron rocznie.

Art. 41.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo czasowe, albo stałe, w miarę tego, czy przyczyny, które je spowodowały, prawdopodobnie ustać będą mogły, lub nie.

Jeżeli przyczyna, z powodu której nastąpiło przeniesienie w czasowy stan spoczynku, ustała, ma emeryt stoscwnie do zarządzenia Rady szkolnej krajowej wstąpić ponownie do służby czynnej w tym samym charakterze i z temi samemi poborami, jakie miał w dniu przeniesienia w stan spoczynku, w przeciwnym razie traci prawo do emerytury.

Prawo do emerytury traci również nauczyciel w stan spoczynku przeniesiony:

a) jeżeli został skazany wyrokiem karno-sądowym, pozbawiającym go prawa obywatelności do reprezentacji gminnej, o ile po ustaniu skutków prawnych zasądzenia, Rada szkolna krajowa nie przyzna mu ponownie emerytury;

b) jeżeli otrzymał posadę płatną, która daje mu prawo do zaopatrzenia emerytalnego;

c) nadto nauczycielka, jeżeli przeszła w stan spoczynku przed wysłużeniem dwudziestu lat a po przejściu w stan spoczynku wyjdzie zamaż, na czas trwania związku małżeńskiego, a także po śmierci męża, jeżeli pobiera stałe zaopatrzenie z tytułu wdowieństwa.

Art. 42.

Nauczyciel, któryby po otrzymaniu odprawy, równającej się rocznej płacy, powrócił do służby przed upływem roku, lub po otrzymaniu odprawy, równającej się półtora-

rocznej płacy, powrócił do służby przed upływem półtora roku, winien będzie zwrócić taką część odprawy, jakaby na resztę czasu przypadła.

Art. 43.

Wdowa po stałym nauczycielu ma prawo do odprawy lub pensji wdowiej z wyjątkiem następujących przypadków:

a) jeżeli małżeństwo zawarte zostało w czasie, gdy nauczyciel był już w stanie spoczynku,

b) jeżeli nauczyciel w chwili zawarcia małżeństwa przekroczył już 60. rok życia,

c) jeżeli z winy żony nastąpiła sądowa separacya od stołu i łoża lub rozwód.

Art. 44.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu nie miał jeszcze prawa do emerytury, otrzyma odprawę równającą się jednej trzeciej części ostatnich jego poborów obliczonych według art. 39.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu miał prawo do emerytury, otrzyma pensję wdowią wynoszącą jedną trzecią część ostatnich jego poborów wliczalnych do emerytury. Pensya ta nie może wynosić mniej niż 400 koron, pensya wdowy po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku nie może jednak wynosić więcej niż emerytura zmarłego męża.

Art. 45.

Pobór pensji wdowiej jest dożywotni, ustaje jednak z chwilą zawarcia ponownego związku małżeńskiego, lub gdyby wdowa skazaną została za zbrodnię lub za przekroczenie przewidziane w §§. 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego, a to na czas trwania skutków prawnych zasądzenia.

Wdowie tracącej pensję wdowią wskutek ponownego zawarcia małżeństwa, zastrzega się dalszy jej pobór na wypadek ponownego owdowienia.

Wdowa może w przeciągu pierwszego roku po ponownem zamażpójściu rzec się tego zastrzeżenia pensji wdowiej, a zażądać w zamian odprawy, równającej się dwuletniej pobieranej przedtem pensji wdo-

wiej. Zamiana zastrzeżenia na taką odprawę nie jest jednak dopuszczalną w tym wypadku, gdy wdowa przez powtórny związek małżeński ma zabezpieczoną pensję wdowią także po drugim mężu.

Gdyby się jej w razie ponownego owdowienia znów należało zaopatrzenie z funduszu szkolnego krajowego emerytalnego, to służy jej prawo do jednej tylko pensji i to tej, której wymiar jest wyższy.

Art. 46.

Dzieci niżej 20 lat, po stałym nauczycielu, urodzone w małżeństwie, lub legitymowane, mają prawo do odprawy lub dodatku na wychowanie lub pensji sierocińskiej.

Dodatek na wychowanie i pensya sierocińska należą się dzieciom aż do ukończenia 20-go roku życia, ustają jednak wcześniej:

a) w razie jeśli przedtem otrzymają utrzymanie z funduszów publicznych, na czas tego utrzymania,

b) u córek z chwilą wyjścia za mąż,

c) w razie zasądzenia za zbrodnię lub za przekroczenie przewidziane w §§. 460, 461, 463 i 464 kodeksu karnego a to na czas trwania skutków prawnych tegoż zasądzenia.

Za zgodą Wydziału krajowego może Rada szkolna krajowa przedłużyć pobór dodatku na wychowanie i pensji sierocińskiej aż do ukończenia 24 go roku życia z powodu trwałej choroby dziecka i wywołanej tem niemożności zarobkowania.

Art. 47.

Wdowie której należy się odprawa, przyznana będzie dla dzieci po nauczycielu jako odprawa połowa odprawy, którą sama otrzymała.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela również nie żyje a nauczyciel nie miał prawa do emerytury, to dzieci pozostałe po nim otrzymają wszystkie razem odprawę równającą się jednej trzeciej części jego ostatnich poborów obliczonych według art. 39.

Art. 48.

Wdowie mającej prawo do pensji wdowiej przyznany będzie dodatek na wychowanie dzieci pozostałych po zmarłym mężu.

Dodatek ten wynosi dla każdego pozostałego dziecka piątą część pensji wymierzonej wdowie. Wszystkie dodatki na wychowanie dzieci nie mogą jednak przewyższać pensji wdowiej a razem z pensją wdowią nie mogą przewyższać emerytury nauczyciela zmarłego w stanie spoczynku.

Gdyby pobory wdowy z dodatkami przekraczały powyższą granicę, należy nadwyżkę potrącić z dodatków na wychowanie. Jeżeli jednak dodatek taki z powodów przytoczonych w art. 46. ustanie, to dodatki należące się innym dzieciom podwyższone będą do granicy wskazanej powyżej.

Art. 49.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela również nie żyje lub jeżeli utraciła prawo do pensji wdowiej, wówczas należy się sierotom po nauczycielu pensya sierocińska wynosząca dla każdego dziecka 120 koron rocznie, a na wszystkie dzieci razem najwyżej 400 koron.

Pensya ta sierocińska przyznana będzie dzieciom po nauczycielu w zamian za dodatek, który matka ich pobierała na ich wychowanie, z chwilą śmierci matki.

Art. 50.

Dzieci niżej 20 lat po stałej nauczycielce, urodzone w małżeństwie lub legitymowane, mają prawo do odprawy lub pensji sierocińskiej tylko wówczas, jeżeli ojciec ich również nie żyje i jeżeli po nim nie mają żadnego zaopatrzenia z funduszów publicznych.

Dzieciom takim, jeżeli matka ich w chwili zgonu nie miała prawa do emerytury, przyznana będzie jako odprawa jedna trzecia część jej ostatnich poborów obliczonych według art. 39. Jeżeli zaś matka ich w chwili zgonu miała prawo do emerytury, przyznana im będzie pensya sierocińska jak sierotom po nauczycielu.

Art. 51.

W przypadkach zasługujących na osobliwsze uwzględnienie Wydział krajowy za inicjatywą Rady szkolnej krajowej przedłoży Sejmowi krajowemu wniosek o przyznanie nauczycielowi tymczasowemu odprawy lub emerytury a wdowie po nim lub sierotom odprawy lub pensji wdowiej i dodatku na wychowanie, względnie pensji sierocińskiej.

Art. 52.

Wdowom po nauczycielach, które w chwili wejścia w życie tej ustawy na mocy ustaw poprzednich z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251 i z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16 pobierają pensję wdowią, podwyższa się tę pensję do kwoty 240 koron, o ile jej w tej wysokości nie pobierają, a dodatek na wychowanie dzieci na każde dziecko do kwoty 80 koron, a do kwoty najwyżej 240 koron na wszystkie dzieci razem.

Sierotom po nauczycielu lub nauczycielce, których ojciec i matka nie żyje, a które w chwili wejścia w życie tej ustawy pobierają pensję sierocińską, podwyższa się tę pensję do kwoty 120 koron na jedną sierotę, a do kwoty najwyżej 400 koron na wszystkie dzieci razem.

Art. 53.

Przyznane zaopatrzenie (emerytura, pensja wdowia, dodatek na wychowanie, pensja sierocińska) będzie wypłacane ze szkolnego funduszu emerytalnego (art. 58.) w ratach miesięcznych z góry, w dniu 1-go każdego miesiąca. Pobór rozpoczyna się od miesiąca następującego, co do emerytur i pensji po dniu przeniesienia w stan spoczynku lub śmierci nauczyciela, a co do dodatku na wychowanie i pensji sierocińskiej po śmierci ojca, względnie matki dziecka.

Art. 54.

Wdowy i sieroty po nauczycielu zmarłym w czynnej służbie, zatrzymują przez kwartał jeszcze pomieszkanie jego lub do-

stają kwartalną ratę pobieranego przezeń wynagrodzenia za pomieszkanie.

Jeżeli do uposażenia szkoły należą grunta, dostają się pożytki z nich spadkobiercom zmarłego w czynnej służbie nauczyciela wtedy jedynie, gdy śmierć zaszła między 1. czerwca a 31. października.

W każdym innym razie należy im się tylko zwrot wydatków poniesionych dla osiągnięcia owych pożytków.

Art. 55.

Wdowie po nauczycielu, zmarłym czy to w czynnej służbie, czy w stanie spoczynku, należy się na pokrycie kosztów pogrzebu $\frac{1}{4}$ część ostatniej przez zmarłego pobieranej płacy rocznej, tytułem kwartału po zgonnego.

Prawo do kwartału pozgonnego mają także sieroty po nauczycielu, jeżeli matka nie żyje, i sieroty po nauczycielce, jeżeli ojciec nie żyje.

Jeżeli po zmarłym nauczycielu nie pozostała wdowa i nie ma również dzieci do zaopatrzenia uprawnionych, może c. k. Rada szkolna krajowa na podstawie przeprowadzonego dochodzenia przyznać kwartał pozgonny tym osobom spokrewnionym lub obcym, które wykażą, że zmarłego nauczyciela (nauczycielkę) w czasie ostatniej jego choroby pielęgnowały i koszta pogrzebu z własnych funduszków pokryły, o ile po zmarłym (zmarłej) nie pozostał spadek, równający się co najmniej wysokości kwartału pozgonnego.

Art. 56.

Nauczyciele, którzy po przeistoczeniu szkół dawniejszych w etatowe przeszli lub przejdą na nowy etat, uważani będą pod względem prawa emerytury i zaopatrzenia ich wdów i sierót z funduszu emerytalnego tak zupełnie, jak gdyby byli odrazu na tym etacie służbę swoją rozpoczęli.

Zapłacić jednakże mają funduszowi owemu jednorazową kwotę, równającą się dwóm procentom od każdorazowej płacy przez wszystkie te lata poprzedniej służby

nauczycielskiej, które do emerytury policzone zostały.

Splata tej kwoty uiszczoną być może ratami za przyzwoleniem Rady szkolnej krajowej.

Art. 57.

Nauczyciele, którzy z powodu przeistoczenia dawniejszych szkół w etatowe utracili swe posady, a w nowym etacie stałej posady nie otrzymali, mają prawo do emerytury z funduszu szkolnego krajowego pod tymi samymi warunkami, jak nauczyciele na etat przeniesieni, z tą jednak różnicą, że za podstawę wymiaru służyć ma płaca, którą pobierali w ostatnim roku jako stale umieszczeni nauczyciele.

Wdowy ich i sieroty pobierać będą także jedynie zapomogi, jakie im się należą według ustaw lub przepisów dawniej obowiązujących.

Art. 58.

Na pokrycie wydatków, wpływających z tytułu IV. niniejszej ustawy, służy osobno krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

- a) dochody majątku zakładowego;
- b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;
- c) zapisy i darowizny, na ten cel przeznaczone;
- d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, lub nauczyciela, albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenie dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;
- e) opłaty kwot dwuprocentowych, powyżej oznaczonych w artykule 56.;
- f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdym podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy;

g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 40-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat, pod lit f) wymienionych.

Art. 59.

Nauczycielowi, względnie jego spadkobiercom, należy się zwrot uiszczonych wkładek emerytalnych, jeżeli krajowy fundusz szkolny emerytalny nie jest lub nie był obciążony z jego powodu wydatkami na emeryturę, odprawę, zaopatrzenie wdów lub sierót i kwartał pogonny.

Art. 60.

Zarząd funduszu emerytalnego należy do Rady szkolnej krajowej, która wyda szczegółowe instrukcje o poborze należności funduszu tego i o ich obrocie.

Rada szkolna krajowa winna zbierającym się co sześć lat krajowym konferencyom nauczycielskim przedkładać wykaz stanu majątkowego i obrotu funduszu emerytalnego i ogłaszać co rok zamknięcie rachunków.

Rada szkolna krajowa prześle co roku szczegółowe zamknięcie rachunków funduszu emerytalnego wraz z objaśnieniami Wydziałowi krajowemu, który je sprawdzi i wraz ze swymi uwagami Sejmowi krajowemu przedłoży.

Udzielanie absolutorium z rachunków funduszu emerytalnego należy do Sejmu krajowego.

Art. 61.

Miasta rządzące się własnym statutem mogą zaprowadzić u siebie swój własny fundusz emerytalny; mają jednak przy wymierzaniu odpraw i emerytur nauczycieli jako też zaopatrzeń pozostałych po nich wdów i sierót postępować w myśl artykułów powyższych.

W takim razie wpływy w art. 58. od c) do f) wymienione mają wpływać do ich własnej kasy, zarząd należy do magistratu a udzielenie absolutorium do Rady miejskiej.

Art. 62.

Dochody funduszu emerytalnego na leży przedewszystkiem obracać na wydatki bieżące, do których fundusz ten w myśl niniejszej ustawy jest obowiązany, resztę kapitalizować i wcielać do majątku zakładu.

Postanowienia ogólne.

Art. 63.

Postanowienia tej ustawy, w których mowa jest o nauczycielu, odnoszą się także do nauczycielek, z wyjątkiem art. 9 ustęp a) i b) oraz art. 36, 43—49., 52, 54 i 55.

Art. 64.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. września 1905 r. a z tym dniem przestaje obowiązywać ustawa z d. 1. stycznia 1889 r. dz. u. kr. Nr. 16 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych wraz ze wszystkimi późniejszymi jej zmianami.

Art. 65.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mójemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną i wzywa tych członków Izby, którzy zamierzają zgłaszać poprawki, by mieli je przygotowane na piśmie i podali je do wiadomości Marszałka do których paragrafów poprawki zgłaszają.

Przemawia p. Stapiński i stawia wniosek, by sprawę tę odroczyć i usunąć z porządku dziennego.

Marszałek udziela wyjaśnienia w tej sprawie.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba odrzuca formalny wniosek p. Stapińskiego.

Przemawia p. Bohaczewski.

Przemawia p. Małachowski.

Przemawia p. Tomaszewski.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

Tytuł I.

O mianowaniu nauczycieli.

Art. 1.

Posady nauczycielskie w publicznych szkołach ludowych nadaje stale Rada szkolna krajowa, a to:

a) bezpośrednio, jeżeli posadę utrzymuje wyłącznie fundusz szkolny krajowy;

b) na podstawie prezenty, udzielonej przez uprawnionych do jej udzielania (art. 2.);

c) we wszystkich innych przypadkach na podstawie ternu przedstawionego przez Radę szkolną okręgową, która je ułoży po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej.

Izba bez rozprawy uchwała Art. 1. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. 2.

Jeżeli gmina, obszar dworski, powiat, korporacya, instytucya lub inna osoba prywatna utrzymuje szkołę wyłącznie własnym nakładem, służy prawo prezentowania nauczycieli w tejże szkole temu, kto ją utrzymuje.

Jeżeli gmina z obszarem dworskim, lub kilka gmin z jednym lub kilkoma obszarami dworskimi, albo powiat wspólnie z gminami lub obszarami dworskimi, utrzymują szkołę wyłącznie własnym nakładem, natenczas prawo prezentowania nauczycieli służy im wspólnie. Gdyby jednozgodna prezenta nie została przedłożoną w terminie przepisany, natenczas Rada szkolna okręgową przedstawia Radzie szkolnej krajowej wszystkie odnośne propozycje wraz ze swoim wnioskiem.

Prawo prezentowania nauczyciela ma także gmina lub obszar dworski w tej szkole, w której uiszcza na płacę nauczycieli prestacyę w wysokości, pokrywającej przynajmniej 75% wydatku na płacę nauczycieli, a prestacya ta jest przynajmniej dwa razy wyższą od tej prestacyi, którąby z mocy ustawy płacić miały.

Dawniejsze prawa prezentowania nauczycieli, pochodzące z czasów przed wejściem w życie ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251, a przyznane na podstawie aktów fundacyjnych osobom, które przyczyniły się do zakładowego majątku szkoły, albo też przynajmniej w $\frac{1}{10}$ części przyczyniają się stale do ogólnych rocznych wydatków na szkołę, pozostają nienaruszone.

Izba uchwała bez rozprawy Art. 2. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. 3.

Skoro posada nauczycielska w publicznej szkole ludowej się opróżni, winna Rada szkolna miejscowa bezzwłocznie zaawiadomić o tem Radę szkolną okręgową, która postara się zaraz o zabezpieczenie dalszego toku nauki szkolnej, ewentualnie zarządzi tymczasowe obsadzenie opróżnionej posady i ogłosi celem jej stałego obsadzenia konkurs w sposób i w terminie określonym przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Obwieszczenie konkursu powinno być umieszczone w dzienniku urzędowym.

W konkursie należy:

a) wymienić miejsce i kategorię posady, połączone z nią korzyści, nakoniec stopień wymaganego uzdolnienia, którego dowody wraz z podaniem mają być wniesione do Rady szkolnej okręgowej;

b) wymienić, czy o posadę ubiegać się mogą tylko nauczyciele, lub tylko nauczycielki, lub zarówno nauczyciele jak nauczycielki, przestrzegając przytem ściśle postanowień art. 6. ustawy krajowej z dnia 23. maja 1895 dz. u. kr. Nr. 57. o zakładaniu i urządzaniu publicznych szkół ludowych oraz art. 9. tejże ustawy w brzmieniu zmienionem ustawą z dnia 20. stycznia 1904 r. dz. u. kr. Nr. 19. oraz rozporządzeń Rady szkolnej krajowej wydanych na tej podstawie;

c) oznaczyć do wniesienia podań termin sześciotygodniowy, licząc od umieszczenia konkursu w dzienniku urzędowym. Kandydaci będący już w służbie, mają wno-

sić podania swoje za pośrednictwem swych przełożonych i tych Rad szkolnych okręgowych, pod których są zwierzchnictwem.

Podania spóźnione lub niezaopatrzone w potrzebne dowody nie będą uwzględnione.

Przemawia p. Bohaczewski i stawia następującą poprawkę:

W ustępie a) po słowie „korzyści“ umieścić „język wykładowy“.

Izba nie popiera poprawki p. Bohaczewskiego.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba uchwała Art. 3. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. 4.

Rada szkolna okręgowa odrzuca podania tych kandydatów, którzy skutkiem wyroku karnego są wykluczeni od wybieralności do reprezentacji gminnej, oraz takich, na którychby ciążyły postęпки niemoralne lub zdrożności, narażające mianowanego nauczyciela na usunięcie z posady. Z reszty podań układa Rada szkolna okręgowa najdalej w trzy tygodnie po upływie terminu konkursowego listę kompetentów według formularza, przepisanego przez Radę szkolną krajową i przesyła ją Radzie szkolnej miejscowej do zaopiniowania, zaś w przypadkach art. 2. mającym prawo prezenty do wykonania tego prawa; poczem przedkłada terno (względnie prezentę) wraz z wnioskiem swoim jakoteż z podaniami wszystkich kompetentów i dokumentami Radzie szkolnej krajowej.

Jeżeli ma być obsadzoną posada nauczyciela kierującego szkoły o dwóch lub więcej klasach, Rada szkolna okręgowa umieszcza na liście kompetentów tylko tych kandydatów, których uważa za specjalnie uzdolnionych do kierownictwa.

Izba bez rozprawy uchwała Art. 4. zgodnie z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. 5.

Rada szkolna miejscowa przedłożyć ma opinię, a uprawnieni do prezentowania pre-

zente, najdalej do sześciu tygodni od dnia doręczenia im listy kompetentów, Radzie szkolnej okręgowej.

W razie spóźnienia, nieusprawiedliwionego ważnymi powodami, przedłoży krajowej Radzie szkolnej propozycję terna okręgowa Rada szkolna, z pominięciem Rady szkolnej miejscowej a względnie uprawnionych do prezentowania.

Izba bez rozprawy uchwała Art. 5. zgodnie z wnioskiem komisji

Sprawozdawca czyta :

Art. 6.

Rada szkolna krajowa mianuje nauczyciela (art. 1. i 2.), wydaje mu dekret nominacyjny, poleca, aby nowomianowany nauczyciel wykonał przysięgę przed przewodniczącym Rady szkolnej okręgowej lub jego Delegatem według przepisanej roty i zarządza wprowadzenie go do szkoły, tudzież w używanie należącego mu się uposażenia.

Jeżeli Rada szkolna krajowa uzna, że kandydat prezentowany, względnie kandydaci umieszczeni przez Radę szkolną okręgową w ternie, nie są na daną posadę odpowiedni, zwróci akta okręgowej Radzie szkolnej z przytoczeniem powodów, dla których nominacji odmawia i wezwie ją, aby zażądała innej prezenty, względnie ułożyła inne terno z pośród ubiegających się kandydatów. Tak samo może Rada szkolna krajowa postąpić, gdyby w propozycji pominięto niesłusznie kandydatów stanowczo zasługujących na uwzględnienie bądź to lepszą kwalifikacją, bądź dłuższym czasem służby.

Jeżeli powtórnie, czy to ci sami, czy też inni na tę posadę nieodpowiedni zostaną przedstawieni, albo prezentowani, Rada szkolna krajowa zamianuje jednego z kompetentów według swojego wyboru.

Przemawia p. Bohaczewski i stawia następujące poprawki:

Po pierwszym ustępie umieścić: „nauczyciele narodowości ruskiej składają przysięgę w języku ruskim“.

„Stałe posady nadaje się na podstawie lat służby“.

Izba nie popiera poprawek p. Bohaczewskiego.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca

Izba uchwała Art. 6. zgodnie z wnioskiem komisji.

Marszałek oznajmia, że ponieważ do Art. 7. i 8. nie zgłoszono żadnych poprawek, przeto jeśli się nikt nie sprzeciwi temu, podda te dwa artykuły razem pod uchwałę Izby.

W Izbie nikt się temu nie sprzeciwi.

Sprawozdawca czyta :

Art. 7.

Jeżeli się na konkurs nie zgłosi trzech kandydatów, odpowiadających jego warunkom, może Rada szkolna okręgowa ogłosić ponownie konkurs a obowiązana jest uczynić to na żądanie uprawnionych do prezentowania. Dalszych obwieszczeń konkursu nie dopuszcza się, jeżeli się przynajmniej jeden kandydat odpowiadający warunkom na konkurs zgłosi.

Brak odpowiedniej liczby kandydatów do ułożenia terna nie przeszkadza propozycji do nominacji względnie aktowi prezenty.

Art. 8.

Każde mianowanie nauczyciela, dokonane w powyższy sposób, jest stałym.

O przeniesienie na inną posadę może się nauczyciel stały ubiegać tylko w drodze konkursu.

Posuwanie nauczycieli na wyższe stopnie płacy w szkołach tej samej kategorii zastrzega się Radzie szkolnej krajowej bez ogłaszania konkursu.

Izba bez rozprawy uchwała Art. 7. i 8. z wnioskiem komisji.

Sprawozdawca czyta :

Art. 9.

Jeżeli dobro szkoły tego koniecznie wymaga, może Rada szkolna krajowa nauczyciela stałego przenieść ze względów służbowych na inną posadę stałą lub tymczasową i to tak nauczyciela mianowanego z terna, jak nauczyciela mianowanego na

podstawie prezenty, byleby przytem nie ponosił uszczerbku w pobieranej płacy i dodatkach. Nauczyciela nie można jednak w ten sposób umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania.

Rekurs lub przedstawienie przeciw takiemu przeniesieniu nie ma mocy wstrzymującej.

Nauczycielowi przeniesionemu ze względów służbowych do innej miejscowości należy się z funduszu szkolnego krajowego zwrot kosztów przeniesienia a w szczególności:

a) kosztów przejazdu jego samego i jego rodziny, przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej. Wymiar tych kosztów oznaczy Rada szkolna krajowa drogą ogólnego rozporządzenia.

b) tytułem wszystkich innych kosztów płaca miesięczna (bez dodatków), jeżeli jest nieżonatym lub wdowcem bezdzietnym; płaca dwumiesięczna, jeżeli ma żonę a nie ma dzieci małoletnich, lub jeśli jest wdowcem, a ma dzieci małoletnie; płaca trzymiesięczna, jeśli ma żonę i dzieci małoletnie; płaca jednomiesięczna nauczycielce.

Nauczyciela stałego, przeniesionego za karę na mocy orzeczenia dyscyplinarnego (art. 24. ustęp c.) nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania. Nauczycielowi takiemu nie należy się zwrot kosztów przeniesienia.

Przemawia p. Bohaczewski i stawia następujące poprawki:

Ustęp I. opuścić, a zamiast tego umieścić:

„Stały nauczyciel nie może być przeniesionym, chyba dyscyplinarnem śledstwem zostało udowodnionem, iż dalsza działalność jego na dotychczasowej posadzie jest niemożliwą“.

„W ustępie a) słowa: „przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej“ opuścić.

Izba popiera poprawki p. Bohaczewskiego.

Przemawia p. Bujnowski i stawia poprawkę następującą:

Poprawka w ustępie pierwszym §. 9. w wierszu czwartym po słowie: „stałe“ wykreślić słowa: „lub tymczasowo“.

Izba popiera poprawkę p. Bujnowskiego.

Przemawia p. Maryewski i stawia następującą poprawkę:

Wnoszę na stylizację 1. zdania ust. a) art. 9.:

a) kosztów przejazdu nauczyciela i jego rodziny lub nauczycielki i jej dzieci, jeżeli jest wdową.

w ust. b) po słowie: „płaca jednomiesięczna nauczycielce“ dodać „bezdzietnej, lub dwumiesięczna, jeżeli jest wdową i ma dzieci małoletnie.“

Przemawia p. Łazarski i stawia następującą poprawkę:

w ustępie a) wypuścić alinea 2. 3 słowa: „przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej“;

b) opuścić alinea 8 słowa: „płaca jednomiesięczna nauczycielce“.

Izba popiera powyższą poprawkę p. Łazarskiego.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Przemawia p. Maryewski w sprawie formalnej i udziela wyjaśnienia.

Marszałek przerywa p. Maryewskiemu i oznajmia, że regulamin nie dopuszcza dyskusji po zamknięciu rozprawy, i że p. Maryewskiemu udzielił głosu w sprawie formalnej.

Przemawia p. Tomaszewski w sprawie formalnej.

Izba odrzuca poprawkę p. Bohaczewskiego, o opuszczenie 1 ustępu art 9, a zamiast tego umieszczenia słów: „Stały nauczyciel nie może być przeniesionym chyba dyscyplinarnem śledstwem zostało udowodnionem, że dalsza jego działalność na dotychczasowej posadzie jest niemożliwą“, odrzuca następnie w oddziel-

nem głosowaniu ust. 1 art. 9 z poprawką p. Buynowskiego, wreszcie osobno uchwała ustęp 1 zgodnie z wnioskiem Komisji. Następnie uchwała ustęp 2 i 3 aż do lit. a) zgodnie z wnioskiem Komisji.

Izba uchwała lit. a) ust. 3-go art. 9 z opuszczeniem słów: „przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej“; następnie odrzuca poprawki pp. Bohaczewskiego, Łazarskiego i Maryewskiego na wykreślenie słów: przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej, czyli przyjmuje te słowa według wniosku Komisji.

Izba odrzuca w oddzielnych głosowaniach poprawki pp. Maryewskiego i Łazarskiego wniesione do ustępu b), a osobno uchwała ustęp b) według wniosku Komisji w końcu uchwała oddzielnie ostatni ustęp art. 9 zgodnie z wnioskiem Komisji, czyli uchwaliła art. 9 w brzmieniu zaproponowanem przez Komisję.

Marszałek wzywa ponownie posłów zamierzających zgłaszać poprawki by te zgłaszali wcześniej na piśmie.

Marszałek oznajmia, że ma zamiar poddać §§. 10—12 łącznie pod uchwałę Izby, ponieważ do tych paragrafów nie zgłoszono żadnych poprawek i zapytuje, czy nikt się temu nie sprzeciwia.

W Izbie nikt się temu nie sprzeciwia.
Sprawozdawca czyta:

Art. 10.

Mianowanie tymczasowych nauczycieli (także tymczasowych nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych i tymczasowych nauczycielek robót ręcznych) oraz wyznaczenie tymczasowych kierowników, jakoteż przenoszenie tych sił nauczycielskich na inne posady w tym samym okręgu szkolnym należy do Rad szkolnych okręgowych, które przytem winny przestrzegać norm, wydanych przez Radę szkolną krajową drogą ogólnego rozporządzenia.

Przeniesienie nauczyciela tymczasowego w inny okręg szkolny może nastąpić tylko za zezwoleniem lub z polecenia Ra-

dy szkolnej krajowej, bądź, to na prośbę nauczyciela, bądź też na wniosek Rady szkolnej okręgowej.

Nauczycielowi tymczasowemu, przeniesionemu do innej miejscowości ze względów służbowych, a nie w drodze dyscyplinarnej, należy się tytułem zwrotu kosztów przeniesienia ryczałtowa kwota 25 Koron, a jeżeli jest przeniesiony do innego okręgu, nadto koszta przejazdu.

Tytuł II.

O płacach i innych służbowych korzyściach nauczycieli.

Art. 11.

A) Roczne płace nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem, dla połowy posad w każdym mieście 1800 K a dla drugiej połowy posad 1600 K;

II. klasa w miastach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 24 dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1600 K, dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1400 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1200 K;

III. klasa w gminach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 51 dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1400 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 1200 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1000 K;

IV. klasa w reszcie gmin dla $\frac{2}{4}$ części posad w każdym powiecie 1000 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 900 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 800 K;

b) w szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2000 K, dla drugiej połowy 1800 K;

II. klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 1800 K, dla drugiej połowy 1600 K.

B) Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowo ustanowionego oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak:

a) dla nauczyciela, który złożył egzamina dojrzałości i kwalifikacyjny, wynosić mniej niż 800 K;

b) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości oraz dla nauczyciela, który złożył egzamin kwalifikacyjny za dyspensą od egzaminu dojrzałości, wynosić mniej niż 600 K;

c) dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacji wynosić mniej niż 500 K.

Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowego nie może zaś przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Art. 12.

Przy posuwaniu nauczycieli do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględniać należy obok czasu służby, zachowania się i aplikacji nauczyciela okoliczność, że nauczyciel obciążony jest rodziną.

Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac, posunięci być mają przedewszystkiem nauczyciele szkół o pięciu lub więcej klasach, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Izba uchwała bez rozprawy §§. 10 do 12 zgodnie z wnioskiem Komisji.

Sprawozdawca czyta:

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przeistawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych.

Rok lub lata służby nieskutecznej lub nagannej nie będą wliczane do lat uprawniających do przyznania dodatku pięcioletniego. Lata służby w ten sposób potrącić się mające oznaczone być mają w każdym przypadku przy służbie nagannej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej, skazującym nau-

czyciela na karę dyscyplinarną, a przy nieskuteczności służby orzeczeniem Rady szkolnej okręgowej, opierającym się na wizytacji szkoły, conajmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającym, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Dodatek pięcioletni wynosi 100 K rocznie, a przyznany być może najwięcej sześć razy.

Dodatki pięcioletnie zapadłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy mają być utrzymane względnie wymierzone według postanowień ustaw wówczas obowiązujących.

W razie nadania posady w szkołach galicyjskich nauczycielowi zajmującemu posadę w innem królestwie lub kraju koronnym w Radzie państwa reprezentowanym, należy mu policzyć, stosownie do powyższych postanowień lata służby stałej, spędzonej na poprzednich posadach, do wymiaru dodatków pięcioletnich, o ile w owym kraju bywa przestrzegana pod tym względem zasada wzajemności.

Przemawia p. Bohaczewski i stawia następujące poprawki:

W ustępie I. słowo „skutecznej“ opuścić.

W ustępie II. słowa „a przy nieskuteczności służby orzeczeniem Rady szkolnej okręgowej, opierającym się na wizytacji szkoły, conajmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającym że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela“ opuścić.

Izba nie popiera poprawek p. Bohaczewskiego.

Przemawia p. Tomaszewski i stawia następującą poprawkę odczytaną przez Marszałka:

Zamiast alinei drugiej art. 13. proponuję:

Jeżeli służba nauczycielska jest nieskuteczna lub naganna może być przyznanie dodatku pięcioletniego najwyżej na trzy lata odroczone lub pobór już przyznanego dodatku wstrzymany. Nastę-

pne dodatki pięcioletnie należy jednakże przyznać nauczycielowi po upływie każdego pięcioletnia, chociażby poprzedni dodatek nie był przyznany w zwyczajnym terminie.

O odroczeniu przyznania dodatku pięcioletniego lub wstrzymania poboru już przyznanego dodatku orzeka Rada szkolna krajowa.

Służba nauczyciela może być uznana na wniosek Rady szkolnej okręgowej za nieskuteczną na podstawie conajmniej dwukrotnej wizytacji szkoły w ciągu jednego roku i stwierdzającej, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Izba popiera poprawkę p. Tomaszewskiego.

Przemawia p. Małachowski i stawia następującą poprawkę:

Art. 13 ustęp 1-y ma opiewać:

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek służbowy a to pierwszy i drugi za każde pięć lat, cztery zaś następne za każde trzy lata nienagannej i skutecznej służby.

Przy stałym zamianowaniu będą nauczycielowi lata służby prowizorycznej spędzone po uzyskaniu przepisanej kwalifikacji nauczycielskiej zaliczone do dodatku służbowego, ewentualnie jeżeli służba prowizoryczna trwała bez winy nauczyciela lat pięć, lub więcej, zostanie nauczycielowi przyznany pierwszy dodatek służbowy za czas służby prowizorycznej równocześnie ze stabilizacją.

Ewentualny wniosek w razie przyjęcia powyższego wniosku.

W art. 13. zamiast „dodatek pięcioletni“ wstawić wszędzie wyrazy „dodatek służbowy“.

Izba popiera poprawkę p. Małachowskiego.

Przemawia p. Rotter.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba odrzuca poprawkę p. Małachowskiego, postawioną zamiast ustępu pierwszego art. 13, następnie oddzielnie uchwała 1. ustęp art. 13. według wniosku komisji, dalej odrzuca Izba poprawkę p. Tomaszewskiego, postawioną zamiast ust. 2. art. 13., a osobno uchwała 2. ustęp art. 13. według wniosku komisji, w końcu uchwała oddzielnie resztę ustępu, t. j. ust. 3.—5. Art. 13 zgodnie z wnioskiem komisji, czyli uchwała Art. 13. zgodnie z wnioskiem komisji.

Marszałek oznajmia, że ma zamiar zamknąć posiedzenie, przedtem jednak wzywa sekretarza do odczytania złożonego wniosku nagłego.

Sekretarz p. Urbański czyta:

Wniosek nagły.

Sejm uchwała Władysławowi Mickiewiczowi dożywotnią dotację krajową w sumie 4.000 koron rocznie i wstawia ją w budżet r. 1905.

Wnioskodawca:

Michalski.

Lipiński, Stadnicki, Maryewski, Sozański, A. Lubomirski, Horodyski, Zaleski, Płocki, Skołyszewski, Schnell, Gniewosz, Moysa, Z. Skrzyński, K. Badeni, Męciński, Bo-brzyński, Górski, St. Jędrzejowicz, Głabiński, Garapich, L. Cieński, Gnoiński, Stapiński, Struszkiewicz, Fruchtmann, Loewenstein, Potoczek, Brykczyński, Laskowski, Paygert, Bednarski, Kostheim, Rayski, Małachowski, Rotter, Rutowski, F. Włodek, Vayhinger, Huza, Baworowski, Szponder, Cielecki, Merunowicz, Leo, Wurst, Milewski, Szwed, Bojko, Stojałowski, Jan Szeptycki, Buynowski, Trzecieski, A. Skrzyński, Traczewski, Tomaszewski, Bal, Hupka, Wiśniewski, Schätzel.

Przemawia p. Michalski uzasadniając nagłość wniosku, którą Izba bez rozprawy uchwała.

Na zapytanie Marszałka oświadcza p. Michalski, że wnosi na bezzwłoczne merytoryczne załatwienie tego wniosku, z pominięciem wszelkich formalności regulaminowych.

W Izbie nikt się temu nie sprzeciwia, a następnie uchwała Izba jednomyślnie powyższy wniosek.

Marszałek oznajmia, że wniosek ten został jednomyślnie uchwalonym.

Marszałek oznajmia, że następne posiedzenie w dniu 3. listopada 1904 odbyć się mające naznacza na godzinę 10 rano, że następnie przerwie je o godzinie $1\frac{1}{2}$ do drugiej na godzinę, a od dnia 4 listopada

1904 zamierza zarządzać posiedzenia codziennie od 10 rano do 3 popołudniu, następnie wieczorem od godz. 7 począwszy.

Marszałek zamyka posiedzenie, naznaczając następne na dzień 3. listopada 1904 godzinę 10 przed południem i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 7 minut 35 wieczorem.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze :

Mieczysław Urbański w. r.

Kazimierz Lubomirski w. r.

